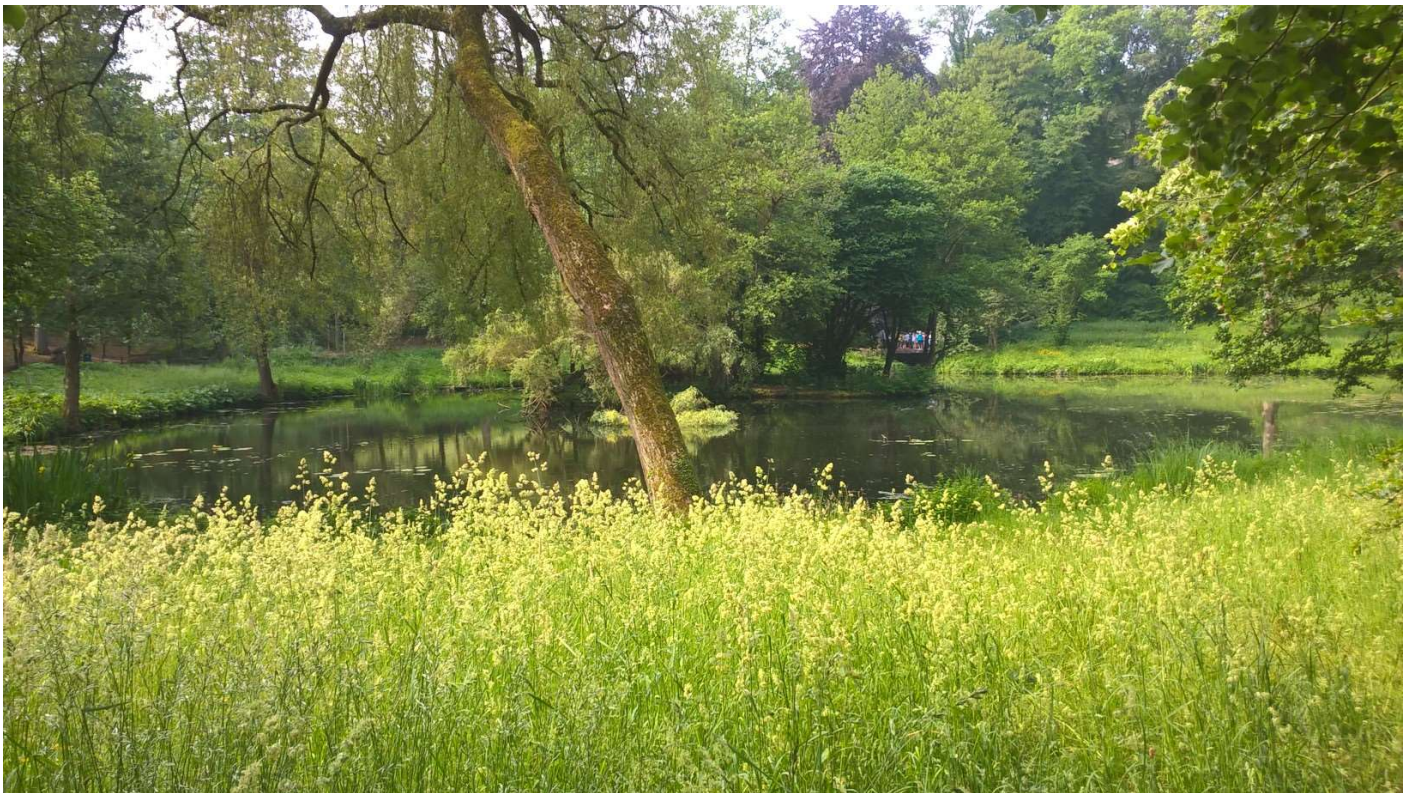

BEHEERPLAN VOOR NATURA 2000-GEBIED IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST Deelgebied IA3: Tournay-Solvaypark

SEPTEMBER 2022

BEHEERPLAN VOOR NATURA 2000-GEBIED IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Deelgebied IA3: Tournay-Solvaypark

INHOUDSOPGAVE

1	Beschrijving deelgebied IA3	4
1.1	Situering	4
1.1.1	Algemeen	4
1.1.2	Statuten	5
1.1.3	Korte situering en historiek	6
1.2	Belang van deelgebied IA3 binnen Speciale Beschermingszone I	8
1.2.1	Habitats	8
1.2.2	Soorten	8
1.3	Beschrijving soorten	11
1.3.1	Soorten van communautair belang en soorten van gewestelijk belang	11
1.3.2	Strikt beschermde soorten op het hele gewestelijke grondgebied waarvoor doelstellingen voor SBZ I werden geformuleerd	11
1.3.3	Overige soorten in deelgebied IA3	12
1.4	Beschrijving habitats	13
1.4.1	Habitats van communautair belang en habitats van gewestelijk belang	13
1.4.2	Overige natuurtypes in deelgebied IA3	14
2	Beschrijving beheerdoelstellingen	16
2.1	Doelstellingen op niveau van habitats en soorten van communautair belang en habitats en soorten van gewestelijk belang	16
2.2	Overige doelstellingen binnen deelgebied IA3	17
3	Knelpunten	17
4	Beschrijving beheermaatregelen	18
4.1	Overzicht beheermaatregelen voor deelgebied IA3	18
5	Vrijstellingen op verbodsbepalingen	28
6	Literatuur	29
7	Bijlagen	30
7.1	Bijlage 1: Kadasterpercelen	31
7.2	Bijlage 2: bepalingen met betrekking tot patrimonium in deelgebied IA3	32
7.3	Bijlage 3: De rol en het belang van de deelgebieden voor de coherentie van Speciale Beschermingszone I	39
7.4	Bijlage 4: Fotobijlage deelgebied IA3	40
7.5	Bijlage 5: Kaartenbundel	41

TABELLEN

Tabel 1-1: Oppervlaktes in ha van het deelgebied en van de habitattypes in deelgebied IA3	8
Tabel 1-2: Waarnemingen uit databanken LB en waarnemingen.be waarbij "P = potentie maar geen bevestigde waarneming", "X = bevestigde waarneming (2009-2019) uit databank LB".	9
Tabel 1-3: In deelgebied IA3 voorkomende habitats van communautair belang, op het moment van de aanwijzing (cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (staat van instandhouding na actualisering van de informatieformulieren voor de natura 2000-gebieden in 2015)), met vermelding van de algemene beoordeling van de staat van instandhouding op niveau van het deelgebied (vertrekbasis = beoordeling SBZ) en de oppervlakte in het deelgebied.....	13
Tabel 2-1: Doelstellingen van uitbreiding, ontwikkeling of omvorming voor SBZ II van toepassing in deelgebied II	16
Tabel 2-2: Doelstellingen van uitbreiding, ontwikkeling of omvorming op niveau van het SBZ I voor de van toepassing zijnde soorten van het deelgebied.....	16
Tabel 3-1: Beheermaatregelen voor deelgebied IA3.....	19
Tabel 6-1: Inventaris van de merkwaardige bomen in het Tournay-Solvaypark. (Bron: http://bomen-inventaris.irisnet.be/index.php?text=77).....	37

FIGUREN

Figuur 1-1: Situering van deelgebied IA3 Tournay-Solvaypark.....	4
Figuur 1-2: Bestaand padennetwerk in deelgebied IA3 (blauw) en Groene Wandeling (groene stippellijn).....	7
Figuur 1-4: Omloop Sport Vlaanderen (bron: https://www.sport.vlaanderen/media/1367/looproutes_brussel.pdf).....	7
Figuur 6-1: Afbakening van het beschermde landschap (groen) en archeologisch landschap (blauw).....	35
Figuur 6-3: inventaris van de opmerkelijke bomen (bron: https://mybrugis.irisnet.be/brugis/#/). De rode vierkantjes duiden op bomen die bij de 100 grotere horen. Rode kruisjes duiden op bomen die niet meer aanwezig zijn. Op basis van de ID-nummers kan u in de onderstaande tabel meer info terugvinden over de bomen. Niet alle bomen zijn echter op de kaart opgenomen (zie veld 'op kaart' in onderstaande tabel'.....	36

KAARTEN

- Kaart 1.1: Situering deelgebied IA3 en kadastrale percelen
- Kaart 1.2: Bestemmingen deelgebied IA3 (Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP))
- Kaart 1.3: Habitattypes van communautair belang en hun verwachte evoluties in deelgebied IA3
- Kaart 1.4: Overige natuurtypes in deelgebied IA3
- Kaart 2.1: Beheerdoelstellingen in deelgebied IA3
- Kaart 4.1: Beheermaatregelen in deelgebied IA3

1 BESCHRIJVING DEELGEBIED IA3

Kaart 1.1: Situering deelgebied IA3 en kadastrale percelen

Kaart 1.2: Bestemmingen deelgebied IA3 (Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP))

Kaart 1.3: Habitattypes van communautair belang en hun verwachte evoluties in deelgebied IA3

Kaart 1.4: Overige natuurtypes in deelgebied IA3

1.1 SITUERING

1.1.1 Algemeen

Het Tournay-Solvaypark maakt als deelgebied IA3 deel uit van de speciale beschermingszone 'Zoniënwoud met bosrand en aangrenzende bosgebieden en Woluwevallei' (verder aangeduid als SBZ I).

Het deelgebied heeft een oppervlakte van 7,9 ha en ligt op het grondgebied van de gemeente Watermaal-Bosvoorde. Het is eigendom van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en wordt beheerd door Leefmilieu Brussel.

Het Tournay-Solvaypark is op het Gewestelijk Bestemmingsplan grotendeels ingekleurd als parkgebied. Enkel het meest zuidelijke deel dat grenst aan de Twee Bergendreef en de groentetuintjes omvat, is ingekleurd als groengebied. De gebouwen zijn aangeduid als gebieden van collectief belang of van openbare diensten. De Grote Tournay-Solvay Vijver werd apart ingetekend als water. De volledige oppervlakte is ingekleurd als gebied van culturele, historische of esthetische waarde of voor stadsverfraaiing (zie ook Kaart 1.2).

Bijlage 1 geeft een overzicht van de kadasterpercelen binnen het deelgebied, met een aanduiding van het percentage van elk perceel dat een Natura 2000 statuut heeft en met aanduiding van het statuut van de eigenaars en gebruikers. De algemene situering met de kadastrale perceelsindeling is weergegeven op Kaart 1.1.

Figuur 1-1: Situering van deelgebied IA3 Tournay-Solvaypark

1.1.2 Statuten

Het Tournay-Solvaypark is samen met de vijver van Bosvoorde en de Silexvijver en omgeving beschermd als landschap "Vijvers van Bosvoorde" sinds 18/11/1993. Het is ook gelegen binnen het archeologisch landschap 'Neolithische versterking van Bosvoorde-vijvers'. De beheermaatregelen opgenomen in voorliggend ontwerpbeheerplan voor het Tournay-Solvaypark (SBZIA3) houden rekening met de voorgemelde klassering van het gebied. Bovendien was dit park reeds het onderwerp van meerdere oude plannen van het domein (o.a. door architect Dessart en landschapsarchitect Jules Buysens) en (historische) studies (o.a. door A. Freytag eind 2000).

Het deelgebied is ook deels gelegen in de beschermingszone 3 rond grondwaterwinningen in het Ter Kamerenbos en onder de Lotharingendreef in het Zoniënwood.

Er zijn 18 bomen die opgenomen zijn in de inventaris van opmerkelijke bomen (<http://bomen-inventaris.irisnet.be>). In bijlage 2 is een overzicht opgenomen.

In bijlage 2 wordt de exacte afbakening van het beschermd landschap en het archeologisch landschap gegeven en de reden van klassering.

In bijlage 3 worden alle statuten en beschermingen binnen het gebied SBZ I weergegeven.

1.1.3 Korte situering en historiek

Het terrein helt sterk af naar het zuiden, in de richting van de Karregatbeek en de twee vijvers, aansluitend bij de Vallei van de Verdronken Kinderen. De Karregatbeek komt vanuit het Zoniënwood (Eikenhovevijver) het gebied binnen via een duiker onder de spoorlijn L161 en voedt de Grote (foto IA3_12) en Kleine Vijver van Tournay-Solvay. De beek stroomt oostwaarts ondergronds verder naar de Vijver van Bosvoorde (Molenvijver) onder het Silexpark door.

De westgrens van het gebied wordt gevormd door de spoorlijn L161 ((foto IA3_17), met aan de overzijde het Zoniënwood. De noordgrens is de Terhulpssteenweg. Ten oosten liggen tuinen van woningen en aan het zuidoosten en het zuiden grenst het Silexdomein (deelgebied IA4 Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met talud Internationale School, Silexdomein). De Twee Bergenlaan vormt de scheiding tussen de deelgebieden IA3 en IA4.

Het Tournay-Solvaypark maakte tot in de 19de eeuw deel uit van het Zoniënwood. Het betreft een voormalig kasteelpark. Ernest Solvay liet in 1878 het kasteel in Vlaamse neorenaissancestijl bouwen. Toen werd ook met de parkaanleg in Engelse landschapsstijl begonnen. Hoewel het park en de tuin in 1972 door de erfgenamen aan een bouwmaatschappij werd verkocht, bleef het domein gespaard van enig bouwproject dankzij het verzet van de gemeente Watermaal-Bosvoorde. In 1980 kocht het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het kasteeldomein en maakte er een openbaar park van. Sindsdien werd het park volledig gerestaureerd, op het kasteel, dat in 1982 door een aangestoken brand zwaar werd beschadigd, na. In 2013-2014 werden stabiliteitswerken uitgevoerd aan het kasteel, waarbij de kelder vleermuisvriendelijk werd ingericht. Het kasteel zal gerestaureerd worden en een nieuwe functie krijgen.

Georges Collin bouwde de paardenstallen van het kasteel in 1920 en ze werden in 1992 gerestaureerd om plaats te bieden aan het Regionaal Centrum voor Ecologie-initiatie. De vzw Zonnebloem-Tournesol heeft de leiding over dit centrum voor milieueducatie dat zich richt tot een breed publiek, maar toch in de eerste plaats tot de Brusselse scholen, met geleide bezoeken, natuurstages en ecologische werkwinkels in het Tournay-Solvaypark en andere terreinen in het Gewest.

De witte villa of de villa van de vrienden van Tournay-Solvay werd in het begin van de 20ste eeuw gebouwd in art-nouveaustijl. In 2013-2014 werd het dak gerenoveerd, waarbij in de dakkapel met succes vleermuiskasten werden geïntegreerd (foto IA3_04). Ze wordt actueel gerenoveerd.

De opbouw van het park en de aanwezige vegetaties zijn zeer divers en herbergen een belangrijke soortenrijkdom, hoewel de menselijke beïnvloeding overal aanwezig is. Het meest noordelijke, hoog gelegen deel voor het kasteel omvat een rozentuin, een collectie sierbomen en enkele gazons, waarop ook kunstwerken worden tentoongesteld. Ten zuiden van het kasteel worden de milieus natuurlijker: op de top van de helling staan een groot aantal indrukwekkende beuken. Ook de soorten in de kruidlaag verwijzen er nog naar het verleden van het gebied als deel van het Zoniënwood. De steile helling bestaat gedeeltelijk uit beukenbossen en gedeeltelijk uit grazige zones, die beduidend minder intensief worden gemaaid dan de gazons bovenaan. Onderaan de helling liggen de grote en de kleine vijver omgeven door ruigtevegetatie en bomen. Verder zuidwaarts bevindt zich een hoogstamboomgaard met appelbomen en kerselaars, waaronder een aantal oude variëteiten. Helemaal in het zuiden ligt een ommuurde moestuin, de muren zijn begroeid met fruitbomen.

Op Figuur 1-2 wordt het bestaande padennetwerk weergegeven. Ook de Groene Wandeling en een omloop van Sport Vlaanderen/ADEPS passeren in het deelgebied IA3, aan de rand van Tournay-Solvaypark..

Figuur 1-2: Bestand padennetwerk in deelgebied IA3 (blauw) en Groene Wandeling (groene stippellijn)

Figuur 1-3: Omloop Sport Vlaanderen (bron: https://www.sport.vlaanderen/media/1367/looproutes_brussel.pdf)

1.2 BELANG VAN DEELGEBIED IA3 BINNEN SPECIALE BESCHERMINGSZONE I

Bijlage 3 bevat een overkoepelend document voor het SBZ I met de voornaamste bepalingen van het aanwijzingsbesluit en met het relatieve belang van elk deelgebied voor de habitats en soorten van communautair en gewestelijk belang.

1.2.1 Habitats

In bijlage 3 wordt het relatief belang weergegeven van alle deelgebieden voor de aanwezige habitats, gebaseerd op de oppervlakte in het deelgebied t.o.v. de totale oppervlakte in SBZ I. Het deelgebied is zeer belangrijk (10 tot 29% aandeel) voor het habitat van gewestelijk belang (HGB) struisgrasgrasland en belangrijk (0 tot 10% aandeel) voor de overige habitats. Tabel 1-1 geeft de oppervlaktes weer van de voorkomende habitattypes in het deelgebied IA3. De bespreking van deze types volgt onder 1.4.

Tabel 1-1: Oppervlaktes in ha van het deelgebied en van de habitattypes in deelgebied IA3

	Opp. In deelgebied IA3 (ha)	Totale opp in SBZ I (ha)
Oppervlakte deelgebied (ha)	7,96	116
Oppervlakte habitat (ha) in deelgebied	4,71	89,9
6430 Voedselrijke ruigten subtype vochtige tot natte ruigten	0,21	4,66
6510 Schraal hooiland subtype matig droog - vochtig type Arrhenatherion	0,52	15,08
9120 Zuurminnende beukenbossen	0,94	1204
9130 Beukenbossen Asperulo-Fagetum	1,74	188,95
HGB Kamgrasland	1,27	49,03
HGB struisgrasgrasland	0,03	0,13

1.2.2 Soorten

Om het belang van het deelgebied voor de verschillende soorten te duiden, wordt in het overkoepelende document (Bijlage 3) de aanwezigheid in elk deelgebied van SBZ I gegeven. Er wordt aangegeven of de soort voorkomt in de soortendatabank van LB (1998-2017), of de soort is vermeld in het IHD-rapport of in andere relevante databanken werd ingegeven en tenslotte of er potentie is voor de soort. Dat laatste wil zeggen dat er geschikt leefgebied aanwezig is, maar geen bevestigde waarneming. De behandelde soorten zijn die van communautair belang, van gewestelijk belang en de strikt beschermde soorten op gewestelijk grondgebied waarvoor het SBZ werd aangewezen.

In onderstaande Tabel 1-2 worden deze gegevens aangevuld met recentere gegevens uit de soortendatabank van LB (2000-2019) (<https://geodata.leefmilieu.brussels/client/view/91d65c0e-b46e-4053-b8a0-51a15f1fb433>).

Grote keverorchis (*Neottia ovata*) geniet van een strikte bescherming. Ook enkele andere strikt beschermde plantensoorten kunnen hier potentieel voorkomen.

De bespreking van deze soorten volgt onder 1.3.

Tabel 1-2: Waarnemingen uit databanken LB en waarnemingen.be waarbij "P = potentie maar geen bevestigde waarneming", "X = bevestigde waarneming (2009-2019) uit databank LB".

	Aanwezigheid in IA3
Soorten van communautair belang	
<i>Lucanus cervus</i> – vliegend hert	X
<i>Rhodeus sericeus amarus</i> - bittervoorn	X
<i>Myotis dasycneme</i> - meervleermuis	P
<i>Myotis emarginatus</i> - ingekorven vleermuis	P
<i>Myotis Bechsteinii</i> - Bechsteins vleermuis	X (b)
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i> - grote hoefijzerneus	P
<i>Triturus cristatus</i> - kamsalamander	P
<i>Ardea alba</i> – grote zilverreiger	X
<i>Mergus albellus</i> - nonnetje	P
<i>Pernis apivorus</i> – wespandief	X
<i>Falco peregrinus</i> – slechtvalk	X
<i>Alcedo atthis</i> - ijsvogel	X
<i>Dryocopus martius</i> – zwarte specht	X
<i>Dendrocopos medius</i> - middelste bonte specht	X
Soorten van gewestelijk belang	
<i>Martes foina</i> – steenmarter	X
<i>Martes martes</i> - boommarter	P
<i>Eliomys quercinus</i> – eikelmuis	P
<i>Delichon urbica</i> - huiszwaluw	X
<i>Hirundo rustica</i> - boerenzwaluw	X
<i>Anguis fragilis</i> - hazelworm	P
<i>Salamandra salamandra</i> - vuursalamander	P
<i>Melolontha melolontha</i> – meikever	X
<i>Carabus auronitens</i> var. <i>putseysi</i> – goudglanzende schallebijter	X (o)
<i>Apatura iris</i> – grote weerschijnvlinder	X
<i>Satyrus w-album</i> - iepenpage	P
<i>Thecla betulae</i> - sleedoornpage	X
Strikt beschermde soorten	
<i>Myotis brandtii</i> – Brandts vleermuis	X I
<i>Myotis mystacinus</i> – baardvleermuis	X I
<i>Myotis nattereri</i> – franjestaart	X I
<i>Plecotus auritus</i> – gewone grootoorvleermuis	X
<i>Plecotus austriacus</i> – grijze grootoorvleermuis	X
<i>Pipistrellus pygmaeus</i> - kleine dwergvleermuis	X
<i>Pipistrellus nathusii</i> – ruige dwergvleermuis	X
<i>Pipistrellus pipistrellus</i> – gewone dwergvleermuis	X

	Aanwezigheid in IA3
<i>Pipistrellus kuhlii</i> - Kuhls dwergvleermuis	P
<i>Pipistrellus pipistrellus</i> / <i>pygmaeus</i> - gewone / kleine dwergvleermuis**	P
<i>Pipistrellus pipistrellus</i> / <i>nathusii</i> - gewone / ruige dwergvleermuis **	X
<i>Pipistrellus</i> sp - dwergvleermuis sp.**	X
<i>Eptesicus serotinus</i> – laatvlieger	X
<i>Myotis daubentonii</i> – watervleermuis	X
<i>Nyctalus noctula</i> – rosse vleermuis	X
<i>Nyctalus leisleri</i> – bosvleermuis	P
<i>Nyctalus</i> sp. **	X
<i>Eptesicus</i> / <i>Nyctalus</i> sp. **	X
<i>Mustela putorius</i> - bunzing	P
<i>Mustela nivalis</i> - wezel	X
<i>Neomys fodiens</i> - waterspitsmuis	P
<i>Micromys minutus</i> – dwergmuis	P
<i>Accipiter gentilis</i> – havik	X
<i>Rallus aquaticus</i> – waterral	X
<i>Scolopax rusticola</i> – houtsnip	X
<i>Acrocephalus scirpaceus</i> – kleine karekiet	X
<i>Acrocephalus palustris</i> – bosrietzanger	X
<i>Sylvia curruca</i> – braamsluiper	P
<i>Sylvia communis</i> – grasmus	P
<i>Lissotriton vulgaris</i> – kleine watersalamander	X
<i>Lissotriton helveticus</i> – vinpootsalamander	X
<i>Ichtyosaura alpestris</i> – alpenwatersalamander	X
<i>Proserpinus proserpina</i> - teunisbloempijlstaart	P
<i>Lycaena phlaeas</i> – kleine vuurvinder	X
<i>Aphantopus hyperantus</i> - koevinkje	X
<i>Neottia ovata</i> - grote keverorchis	X
<i>Epipactis phyllanthus</i> - dichte wespenorchis	P
<i>Dactylorhiza maculata</i> – gevlekte orchis	P
<i>Ophrys apifera</i> - bijenorchis	P

X : aanwezigheid volgens databank LB

X I : Niet opgenomen in databank, maar vermelde aanwezigheid in IHD-rapport

X (o): databank LB in omgeving van het deelgebied

X(b): aanvullende waarnemingen vanuit vorige beheerplantekst

P : potenties aanwezig voor deze soort

1.3 BESCHRIJVING SOORTEN

In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van de soorten waarvoor het hele SBZ I is aangewezen, met de staat van instandhouding (toestand bij aanwijzing) zoals opgenomen in het aanwijzingsbesluit. In onderstaande paragrafen wordt het voorkomen van de soorten in deelgebied IA3 beschreven, met waar nodig nuances met betrekking tot de staat van instandhouding op niveau van het deelgebied.

In het gebied komen vele oude bomen voor. Een aantal bomen zijn in de aftakelingsfase, ook spechtengaten zijn aanwezig. Verder zijn er ook vijvers in het gebied en zijn er vele overgangen van grasland naar bos. De potenties voor soorten liggen dus voornamelijk op het vlak van soorten die aan oude bomen, structuurrijke bosranden en kleine waterplassen gebonden zijn.

Tournay-Solvaypark is een geschikt gebied voor alle vleermuissoorten van SBZ I. Dit komt door

- de aanwezigheid van verschillende types winter- en zomerverblijfplaatsen voor zowel voor gebouwbewonende soorten (in kelders kasteel, ijskelder (foto IA3_16), parkwachtershuisje (foto IA3_15), dakkapel witte villa (foto IA3_04) als voor boombewonende soorten,
- de variatie aan jachtgebieden (waterpartijen, beboste zones, bosranden, lage vegetaties) en
- de ligging aan de rand van het Zoniënwoud en naast andere hotspots voor vleermuizen (deelgebied IA4 Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met talud Internationale School, Vuursteendomein).

1.3.1 Soorten van communautair belang en soorten van gewestelijk belang

Van de Bechsteins vleermuis (*Myotis bechsteini*) is een winterwaarneming bekend van februari 2005 in de ruïne van het kasteel (momenteel wordt het kasteel gerestaureerd). De andere vleermuissoorten van communautair belang kunnen er potentieel ook voorkomen.

Wat de andere soorten van communautair belang betreft, wordt ijsvogel (*Alcedo atthis*) als standvogel beschouwd voor het gebied. In de buurt van de vijver werd een vrouwtje van het vliegend hert (*Lucanus cervus*) waargenomen in 2003. Een plek waar maatregelen voor vliegend hert goed gelokaliseerd zouden zijn, is de zuidgeoriënteerde helling aan het kasteel (zone 17, foto IA3_11). Gryseels (2002) vermeldt de aanwezigheid van een populatie bittervoorn (*Rhodeus sericeus amarus*) in de vijvers van het Tournay-Solvaypark. Ook zwarte specht (*Dryocopus martius*) en middelste bonte specht (*Dendrocopus medius*) werden hier al waargenomen.

Bij de soorten van gewestelijk belang zijn er vooral potenties voor soorten van overgangen van bos naar grasland: martersoorten, eikelmuis (*Eliomys quercinus*) en hazelworm (*Anguis fragilis*).

1.3.2 Strikt beschermde soorten op het hele gewestelijke grondgebied waarvoor doelstellingen voor SBZ I werden geformuleerd

Bijna alle vleermuissoorten werden reeds waargenomen in het gebied. Zo zijn er winterwaarnemingen bekend van baard- / Brandts vleermuis (*Myotis mystacinus* / *M. Brandtii*) in de ijskelder (winter 2005-2006) en het kasteel (2002-2003). Ook franjestaart (*Myotis nattereri*) werd aangetroffen in de ijskelder (winter 2004-2005). Gewone / grijze grootvleermuis (*Plecotus auritus* / *P. austriacus*) werden voor het laatst in de winter van 1997-1998 waargenomen in de ijskelder en in 2000-2001 in de kelders van het kasteel. Watervleermuis (*Myotis daubentonii*) werd ook in winterslaap waargenomen in de ijskelder van Tournay-Solvay (1991-1992, 1997-1998) (Databank Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt). In 2013-2014 werd het dak van de Witte villa (zone 1, foto IA3_04) gerenoveerd, waarbij vleermuiskasten geïntegreerd werden in de dakkapel. Het daaropvolgende jaar werden meteen gewone dwergvleermuizen (*Pipistrellus pipistrellus*) waargenomen in de kasten. Ook de onderdoorgangen van de waterlopen onder paden en grotere infrastructuur in het gebied zijn volwaardige verblijfplaatsen voor vleermuizen.

Verder werden kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*), alpenwatersalamander (*Ichthyosaura alpestris*) en vinpootsalamander (*Lissotriton helveticus*) waargenomen. Er zijn ook potenties voor soorten van bosranden en vijveroevers (vb bunzing (*Mustela putorius*), wezel (*Mustela nivalis*), kleine karekiet (*Acrocephalus scirpaceus*), grasmus (*Sylvia communis*),).

Aan deze randen en oevers zijn ook potenties voor enkele orchideeënsoorten. Grote keverorchis (*Neottia ovata*) komt reeds voor langs de vijver (zone 11).

1.3.3 Overige soorten in deelgebied IA3

Van de minder algemene soorten broeden de volgende zeker binnen het kilometerhok (Weiserbs & Jacob (2007): de bosvogels glanskop (*Parus palustris*), vuurgoudhaantje (*Regulus ignicapilla*) en boomklever (*Sitta europaea*), naast algemenere soorten als boomkruiper (*Certhia brachydactyla*) en kuifmees (*Parus cristatus*). Boomklever (*Sitta europaea*) en glanskop (*Parus palustris*) zijn algemeen gezien gebonden aan loofbos met oudere, dikkere eiken en beuken.

Waarschijnlijke broedvogels zijn torenvalk (*Falco tinnunculus*), tuinfluiter (*Sylvia borin*), grauwe vliegenvanger (*Muscicapa striata*), groene specht (*Picus viridis*) en zwarte roodstaart (*Phoenicurus ochrurus*). Waar torenvalk en zwarte roodstaart in grote mate cultuurvolgers zijn, zijn de overige soorten in dit rijtje eerder vogels van kleinschalige, afwisselende landschappen. Groene specht (*Picus viridis*) is wel een bosvogel, maar deze soort zoekt zijn voedsel op de grond en is dus ook gebaat bij open plekken.

Kerkuil (*Tyto alba*) is aanwezig op de zolder van het kasteel.

Als mogelijke broedvogel worden volgende soorten vermeld (de broedzekerheid van deze soorten is laag, vaak gaat het om éénmalige waarnemingen van de soort): bosuil (*Strix aluco*), sperwer (*Accipiter nisus*), appelvink (*Coccothraustes coccothraustes*), ransuil (*Asio otus*), matkop (*Parus montanus*) en kleine bonte specht (*Dendrocopos minor*). Deze soorten hebben nood aan bosgebieden of kreupelhout in afwisseling met open landschap.

Tot slot is er ook de exotische halsbandparkiet (*Psittacula krameri*). Deze exoot heeft een vermoedelijk overlappende niche met andere holtebewonende diersoorten. De aanwezigheid van halsbandparkieten vormt hierdoor een potentiële bedreiging voor andere, inheemse holtenbroeders alsook voor de aangemelde boomholtebewonende vleermuissoorten. Ook de exoten Nijlgans (*Alopochen aegyptiacus*) en mandarijneend (*Aix galericulata*) werden reeds waargenomen op de vijvers.

Aan de vijvers in het Tournay-Solvaypark werden op het vlak van libellen o.a. reeds steenrode heidelibel (*Sympetrum vulgatum*), bloedrode heidelibel (*Sympetrum sanguineum*), vroege glazenmaker (*Aeshna isocetes*), grote roodoogjuffer (*Erythromma najas*), kleine roodoogjuffer (*Erythromma viridulum*), weidebeekjuffer (*Calopteryx splendens*), smaragdlibel (*Cordulia aenea*), en bruine korenbout (*Libellula fulva*) waargenomen.

Reptielenwaarnemingen zijn niet bekend, op de uitheemse (en uitgezette) Roodwangschildpad (*Trachemys scripta elegans*) na (Databank BIM).

Siberische grondeekhoorn (*Tamias sibiricus*) is ook aanwezig in het gebied.

Waargenomen vlinders zijn eikenpage (*Neozephyrus quercus*) en oranjetipje (*Anthocharis cardamines*) (Databank dagvlinders INBO: Ottart et al., 2007). Deze soorten geven het belang aan van de aanwezigheid van planten als zomereik (*Quercus robur*), pinksterbloem (*Cardamine pratensis*) of look-zonder-look (*Alliaria petiolata*).

Zoals in veel van de Brusselse habitatrichtlijngebieden is ook in het Tournay-Solvay park vos (*Vulpes vulpes*) aanwezig.

Aan de bronnen ten noorden van de vijver komt tongvaren (*Asplenium scolopendrium*) voor.

1.4 BESCHRIJVING HABITATS

In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van de habitats waarvoor het hele SBZ I is aangewezen, met de staat van instandhouding (toestand bij aanwijzing) zoals opgenomen in het aanwijzingsbesluit. In onderstaande paragrafen wordt het voorkomen van de habitats in het deelgebied IA3 beschreven.

1.4.1 Habitats van communautair belang en habitats van gewestelijk belang

Tabel 1-3 geeft een overzicht van de aanwezige communautaire habitattypes bij aanwijzing in IA3 Tournay-Solvaypark. Het voorkomen is ruimtelijk gesitueerd op kaart 1.3.

Tabel 1-3: In deelgebied IA3 voorkomende habitats van communautair belang, op het moment van de aanwijzing (cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (staat van instandhouding na actualisering van de informatieformulieren voor de natura 2000-gebieden in 2015)), met vermelding van de algemene beoordeling van de staat van instandhouding op niveau van het deelgebied (vertrekbasis = beoordeling SBZ) en de oppervlakte in het deelgebied

Code	Naam	Subtype	Algemene beoordeling (uiterst waardevol, waardevol, beduidend)	Oppervlakte (ha)
6430	Voedselrijke ruigten	vochtige tot natte ruigten	Waardevol	0,21
6510	Schraal hooiland	Matig droog - vochtig type Arrhenatherion	Beduidend	0,52
9120	Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Ilici-Fagenion</i>)		Waardevol	0,94
9130	Beukenbossen Asperulo-Fagetum		Waardevol	1,74

Habitattype 6430

Dit habitattype komt voor in een typische zoomvormige begroeiing rond de grote vijver (zone 11, foto IA3_12). Moerasspirearuigtes zijn vaak gedegradeerd indien er verdroging of eutrofiëring aan de gang is, maar in dit geval is de ontwikkeling voldoende: moerasspirea (*Filipendula ulmaria*), moesdistel (*Cirsium oleraceum*) en kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*) komen er frequent voor, en dit geldt lokaal ook voor bosbies (*Scirpus sylvaticus*) en ruige zegge (*Carex hirta*). Overige voorkomende soorten zijn o.a. gele lis (*Iris pseudacorus*) en ruwe smele (*Deschampsia cespitosa*). Aan de noordelijke oever van de grote vijver, onderaan de helling vanaf het kasteel en de spoorweg, liggen drie kleine bronzones. Ter hoogte van elk ervan zijn er sporen van een constructie. De westelijk is beperkt tot een verlande buis met een vochtige zone. De centrale, onderaan de grasstrook vanaf het kasteel, heeft een omvangrijker natuurstenen metselwerk en hier is een ondergrondse waterstroom hoorbaar. De laagte in deze constructie is afgeschermd van het pad met kastanjehekwerk. De ruigte hier omvat ook vochtindicatoren. Er zou sprake van een leiding vanaf het kasteel, maar dat is niet bevestigd. De oostelijke bronzone lijkt een kleine watercascadeconstructie te omvatten. Hier is geen duidelijke stroming merkbaar of hoorbaar.

Habitattype 6510

Het grasland onder de boomgaard (zone 12, foto IA3_14) is als habitattype 6510 gekarteerd, hetgeen echter meer een potentie aanduidt dan de huidige toestand. Hooilandsoorten als veldzuring (*Rumex acetosa*) en scherpe boterbloem (*Ranunculus acris*) zijn aanwezig en worden vergezeld door sleutelbloem (*Primula sp.*), kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*), kruipend zenegroen (*Ajuga reptans*), gewoon struisgras (*Agrostis capillaris*) en witte klaver (*Trifolium repens*). Globaal domineren de grassen sterk, met Engels raaigras (*Lolium perenne*) in de hoofdrol. Onderaan de helling gaan de potenties meer over in de richting van het *Calthion palustris* (HGB Dotterbloemgrasland).

Habitattype 9120

Het zuurminnende beukenbos komt voor in vijf deelzones die zich concentreren in het noordwesten en het zuidoosten van het park. Het vegetatietype werd op de meeste van deze plaatsen herkend door beuk (*Fagus sylvatica*) in de boomlaag en grote veldbies (*Luzula sylvatica*) in de kruidlaag. Een bijkomend typisch element is

het regelmatig terugkomen van taxus (*Taxus baccata*) en hulst (*Ilex aquifolium*) in de struiklaag. In zones 4 en 5 is er niet echt sprake van bos (resp. houtkant en bomengroep met voormalig gemaaide ondergroei). Enkel zone 8 kan worden beschouwd als voldoende ontwikkeld op basis van de oppervlakte en het bosaspect van deze deelzone. De soortensamenstelling is er typisch arm met nauwelijks andere soorten dan de hierboven genoemde 9120-soorten. In de zones 15 en 21 domineren respectievelijk groot heksenkruid (*Circaea lutetiana*) en klimop (*Hedera helix*). In zone 21 ontbreekt grote veldbies (*Luzula sylvatica*), maar komt wel bosgierstgras (*Milium effusum*) voor. Behalve in zone 8 is het habitatype matig ontwikkeld.

Habitatype 9130

Dit bostype bedekt de grootste oppervlakte van de voorkomende habitatypes in het park. De boomlaag bestaat in de meeste gevallen uit beuk (*Fagus sylvatica*), gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*) of een combinatie van beide. Andere soorten zijn linde (*Tilia sp.*) en gewone es (*Fraxinus excelsior*). Dezelfde soorten vinden we terug in de struiklaag, aangevuld met enkele andere taxa waarvan de gewone es (*Fraxinus excelsior*) en hazelaar (*Corylus avellana*) soms een aanzienlijke bedekking halen. Sommige van de boszones liggen qua vegetatie erg dicht bij habitatype 9120, hetgeen bijvoorbeeld geldt voor de zone 16 (foto IA3_13) ten noorden van de grote vijver. Wilde hyacint (*Hyacinthoides non-scripta*) werd slechts aangetroffen in zone 9 en éénbloemig parelgras (*Melica uniflora*), is massaal aanwezig langs het paadje in zone 13. Deze zone heeft de best ontwikkelde bosflora van het park met ook bleek / donkersporig bosviooltje (*Viola riviniana* / *V. reichenbachiana*), geel nagelkruid (*Geum urbanum*), mannetjesvaren (*Dryopteris filix-mas*), klimop (*Hedera helix*), groot heksenkruid (*Circaea lutetiana*), boskortsteel (*Brachypodium sylvaticum*), wijfjesvaren (*Athyrium filix-femina*), schaduwgras (*Poa nemoralis*), robertskruid (*Geranium robertianum*), framboos (*Rubus idaeus*), bosgierstgras (*Milium effusum*), reuzenzwenkgras (*Festuca gigantea*). Overige vermeldenswaardige soorten – die evenwel niet typisch zijn voor het habitatype – zijn veelbloemige veldbies (*Luzula multiflora*) en bleke basterdwederik (*Epilobium roseum*) in zone 9 en knopig helmkruid (*Scrophularia nodosa*) in zone 20. Lokaal vormt de gevlekte vorm van gele dovenetel (*Lamium galeobdolon* cv. *Florentinum*) een probleem in zone 2. Op basis van de soortensamenstelling worden zones 9 en 13 beschouwd als voldoende ontwikkeld, de overige zones (2, 16, 18, 19, 20) als matig ontwikkeld.

HGB kamgrasland

De gazons in de noordelijke helft van het park (zone 3) zijn vegetatiekundig te beschouwen als een slecht ontwikkelde vorm van Kamgrasweide (*Cynosurion cristati*) (foto IA3_07). Bij een oppervlakkige aanschouwing werd enkel witte klaver (*Trifolium repens*) abundant aangetroffen. Het frequente voorkomen van grote weegbree (*Plantago major*) indiceert de regelmatige betreding van de gazons, iets wat in principe eigen is aan een weilandvegetatietype als kamgrasland. De grasmat zelf wordt gedomineerd door ingezaaid raaigras.

HGB struisgrasgrasland

Waar de omstandigheden schraler zijn – en dit blijkt het geval te zijn in zone 6 – gaat de gazonvegetatie over in Struisgrasgrasland. Op deze plaats komen gewone veldbies (*Luzula campestris*) en gewone rolklaver (*Lotus corniculatus*) frequent voor en worden vergezeld door gewoon struisgras (*Agrostis capillaris*) en gewoon biggenkruid (*Hypochaeris radicata*), naast enkele soorten die meer in de richting van Kamgrasland wijzen of die vanuit de aanpalende bossen in het gazon zijn terechtgekomen. Deze zijn witte klaver (*Trifolium repens*), kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*), boszegge (*Carex sylvatica*) en ruwe smele (*Deschampsia cespitosa*). Opvallend is de abundantie van gewoon haakmos (*Rhytidiadelphus squarrosus*). Dit gazondeel komt is bij uitstek geschikt voor een meer ecologisch graslandbeheer omwille van de schralere uitgangssituatie. In de aanpalende zone ten noorden stort beuk in en wordt vervangen door een jongere beukenfase, die breed kan uitgroeien. Hier moet dan wel voldoende afstand gehouden worden om geen overgroeiing van het schrale grasland te hebben.

1.4.2 Overige natuurtypes in deelgebied IA3

De locaties van de overige natuurtypes worden weergegeven op kaart 1.4.

Vijver (zone 11)

Zowel de grote vijver als de kleine vijver ontvangen veel bladval. De kleine vijver ligt vol met gele plomp (*Nuphar lutea*) en wordt volgens Van Craenenbroeck (1992) verder bevolkt door kranswier (*Chara sp.*), klein kroos (*Lemna minor*) en waterpest (*Elodea sp.*). De grote vijver heeft ook gele plomp, maar de ontwikkeling van vegetatie is hier pas recenter goed op gang gekomen, na een ruiming.

Grasland met oud-bosplanten

Het grasland in de zone 17c werd onder een aparte legende-eenheid ondergebracht omdat het een hoog aandeel aan bosaardbei (*Fragaria vesca*) in de grasmatten heeft. Ook boszegge (*Carex sylvatica*) komt erin voor. De grasmatten worden verder gevormd door: ruw beemdgras (*Poa trivialis*), gewoon struisgras (*Agrostis capillaris*), gestreepte witbol (*Holcus lanatus*), rood zwenkgras (*Festuca rubra*) en ruwe smele (*Deschampsia cespitosa*).

Tuinen en parken (+ gebouwen)

Deze legende-eenheid is gebruikt voor de artificiële milieus zoals de moestuin en het kasteel dat momenteel wordt gerestaureerd, de portierswoning, het parkwachtershuis, de rozentuin,... (de verschillende polygonen van zone 1, zone 7)

Verharde oppervlakte

Met de verharde oppervlakte worden de gekarteerde verharde wegen en kruispunten aangeduid (zone 22 en 22b).

2 BESCHRIJVING BEHEERDOELSTELLINGEN

Kaart 2.1: Beheerdoelstellingen in deelgebied IA3

2.1 DOELSTELLINGEN OP NIVEAU VAN HABITATS EN SOORTEN VAN COMMUNAUTAIR BELANG EN HABITATS EN SOORTEN VAN GEWESTELIJK BELANG

De instandhoudingsdoelstellingen voor SBZ I zijn opgenomen in bijlage 4 van het aanwijzingsbesluit. Deze omvatten de kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen voor habitats en soorten van communautair belang en van gewestelijk belang. Ook algemene beheermaatregelen voor habitats en ecologische eisen van doelsoorten worden in deze bijlage beschreven. Deze instandhoudingsdoelstellingen op niveau van het gebied SBZ I vormen de basis voor de doelstellingen binnen deelgebied IA3.

Voor de boshabitattypes en hun randzones gebeurt de beschrijving van de beheerdoelstellingen op dezelfde manier als in het (voor)ontwerp beheerplan van het Brussels gedeelte van het Zoniënwoud. Er wordt gewerkt met beheertypes die een doelstelling vooropzetten.

De beheerdoelstellingen voor bos zijn weergegeven op kaart 2.1. De koppeling met de beheermaatregelen wordt gemaakt in tabel 4.1 en op kaart 4.1.

In het overkoepelend document (bijlage 3) zijn specifiek de doelstellingen opgenomen die een omvorming, ontwikkeling of uitbreiding beogen. Voor deelgebied IA3 zijn deze eveneens in Tabel 2-1 en Tabel 2-2 opgenomen. Bij de habitats zijn er geen doelstellingen van toepassing.

Tabel 2-1: Doelstellingen van uitbreiding, ontwikkeling of omvorming voor SBZ II van toepassing in deelgebied II

Habitat	Kwantitatieve doelstelling	Relevant(e) deelgebied(en)
HT 6430 – subtype boszomen	- ontwikkeling op minstens 10 plaatsen van bosranden over een lengte van minstens 100m en een breedte van 15m, tussen het bos en de open gebieden; - ontwikkeling van een bosrandvegetatie over een lengte van ongeveer 10 km, bij voorkeur op vochtige plaatsen	Alle deelgebieden met overgangen bos - open

Tabel 2-2: Doelstellingen van uitbreiding, ontwikkeling of omvorming op niveau van het SBZ I voor de van toepassing zijnde soorten van het deelgebied

Soort	Doel	locaties	Relevant(e) deelgebied(en)
Groot Vliegend hert	Indien mogelijk uitbreiding van de populaties en ontwikkeling ervan in minstens 3 voortplantingsgebieden	Aanwezigheid in minstens 3 voortplantingsgebieden	IA1; IA3; IA4; IA11; IB2
Bittervoorn	Progressieve uitbreiding van de bestaande populaties		IA1; IA3; IA4; IB7; IB11
Vleermuizen algemeen	Indien mogelijk ontwikkeling van de populaties	- behoud of ontwikkeling van een gevarieerde bosrand tussen de bossen en de meer open gebieden - Progressieve verwezenlijking van een gevarieerd landschap bestaande uit bosgebieden en bosranden evenals uit stadbiotopen en lineaire landschapselementen - Progressieve verwezenlijking van een kwalitatieve verbetering van de habitat van de soorten door een ecologisch herstel van de bestaande vijvers, moerasgebieden en poelen.	Alle deelgebieden

2.2 OVERIGE DOELSTELLINGEN BINNEN DEELGEBIED IA3

Naast de ecologische doelen is de parkfunctie van Tournay-Solvay in deze stadsomgeving prominent. Verder dient rekening gehouden te worden met de bescherming als landschap.

3 KNELPUNTEN

Het beter ontwikkelen van de habitattypes en van de natuur in het algemeen in deelgebied IA3 veronderstelt de aanpak van een aantal knelpunten.

Knelpunten met betrekking tot de vegetatiesamenstelling

- Invasieve exoten: voorkomende invasieve exoten zijn Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*) (zone 18), gele dovenetel (*Lamium galeobdolon* cv. *Florentinum*) (zone 2, zie foto IA3_03)), Schijnaardbei (*Potentilla indica*) (zone 15), klein springzaad (*Impatiens parviflora*) (zone 4).
- Beide vijvers zijn onnatuurlijk, zowel de vijverbodem als de oevers zijn gebetonneerd. De oevers zijn eerder steil. In juli 2020 was in de grote vijver enige ondergedoken vegetatie aanwezig, maar minder ontwikkeld dan in de kleine vijver. Op de serie luchtbeelden blijkt de waterkolom in het vegetatie seizoen redelijk helder en komt gele plomp (waarschijnlijk ooit gekweekte planten ingebracht) of andere drijvende waterplanten in zowel grote als kleine vijver voor.
- De overgangen van de beboste zones naar de graspartijen zijn doorgaans zeer abrupt.

Knelpunten met betrekking tot menselijke verstoring

- Het Tournay-Solvaypark heeft een dicht padennetwerk, o.a. de grote vijver is volledig omgeven door een wandelpad. Bovendien kunnen de bezoekers gemakkelijk de paden verlaten, vooral het grasland onder de boomgaard is populair (ligweide, picknick?), met plaatselijk problemen van bodemverdichting en erosie (o.a. ter hoogte van het spoorwegtalud) tot gevolg.
- Er zijn te veel auto's in het gebied (inclusief deze van de werkploeg en portierswoning). Dit veroorzaakt de indruk van bewoning en dus twijfel over het openbaar karakter van het park bij passanten.
- De verlichting van de Vuurkeienweg is te fel en zorgt voor ongewenste lichtinval in het park (foto IA3_10). Bovendien slaagt de huidige verlichting er niet in om het onveiligheidsgevoel op deze passage naar het station weg te nemen. Een aanpassing naar efficiëntere verlichting op beide vlakken dringt zich dus op.

4 BESCHRIJVING BEHEERMAATREGELEN

Kaart 4.1: Beheermaatregelen in deelgebied IA3

4.1 OVERZICHT BEHEERMAATREGELEN VOOR DEELGEBIED IA3

Onderstaande beheermaatregelentabel geeft de beheermaatregelen voor deelgebied IA3 Tournay-Solvaypark, conform de voorkomende habitats en algemene maatregelen zoals voorzien in de bijlagen van het aanwijzingsbesluit van het SBZ I. De locatie van de beheermaatregelen wordt ruimtelijk weergegeven op Kaart 4.1.

Tabel 4-1: Beheermaatregelen voor deelgebied IA3

Instandhoudingsdoelstellingen voor de habitats van communautair belang waarvoor het gebied werd aangewezen (Bijlage I.1 van de Ordonnantie)							
Habitat van communautair belang	Subtype/opp. In DG (opp. Totaal in SBZ I)	Algemene maatregelen Cfr. Bijlage 4 Aanwijzingsbesluit	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Locatie/zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel*
6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	Subtype Vochtige tot natte ruigten 0,21 ha (4,3 ha)	• vermijden van verstruweling en aanplantingen; • opheffen van de bronnen van verdroging en eutrofiëring; • opheffen van de lozingen van afvalwater en mogelijk vervuild water afkomstig van transportinfrastructuren; • opvangen en laten insijpelen van regen- en bronwater van goede kwaliteit; • afvoeren van afvalwater via de riolen of plaatselijk zuiveren ervan; • ecologisch herstellen van waterlopen, waterpartijen, bron- en kwelzones; • actief beheren van invasieve exotische soorten, vermeld in bijlage IV van de ordonnantie, om hun verspreiding in te perken of om ze te verwijderen;	Maaibeheer 1x / 3 jaar	11b	1x /3j maaien tussen september en oktober, elk jaar voor het geheel 1/3de van de oppervlakte	Beheer van de zwarte elzen (ifv de stabiliteit van de oevers) met behoud van enkele overhangende bomen i.f.v. ijsvogel. Aandacht voor freatofyten bij de bronzone onderaan helling aan noordoever	O
6510 Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	0,52 ha (15,1 ha)	• opheffen van de bronnen van verzuring en eutrofiëring; • toepassen van twee maaibeurten per jaar met afvoeren van het maaisel.	Maaibeheer 2x jaarlijks	12	2x /j maaien: eind mei, begin juni en tussen september en oktober	Startbeheer ter verschraling: 3x/ jaar maaien. Indien botanische evolutie, kan de vroege maaibeurt iets verlaat worden tot ten laatste half juni en op termijn weggelaten worden. Plaatselijk zones 1x / 2 jaar maaien t.h.v. de paden om betreding tegen te gaan. Het maaisel van de late maaibeurt kan (deels) op hooioppers gelegd worden.	O
9120 Zuurminnende Atlantische beukenbossen met ondergroei van <i>Ilex</i> of soms <i>Taxus</i> (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Ilici-Fagenion</i>).	0,94 ha (1.204 ha)	• bevorderen van de natuurlijke en karakteristieke soorten van de habitat bij aanplantingen en/of bij de natuurlijke verjonging; • uitbreiden van de hoeveelheid staand of liggend dood hout; • actief beheren van invasieve exotische soorten, vermeld in bijlage IV van de ordonnantie, om hun verspreiding in te perken of om ze te verwijderen; • opheffen van de bronnen van eutrofiëring; • kanaliseren van het recreatieve gebruik om de kwetsbare gebieden te beschermen; • ontwikkelen van bosrandvegetatie op de grens van de bospercelen en in de open plekken.	Beheertype 7a verouderingseiland: "kleine integrale bosreservaten". Doelstelling is nulbeheer, in principe enkel veiligheidskappen en bestrijding exoten.	4, 5, 8, 15, 21	jaarlijks	Nulbeheer, jaarlijkse VTA en bestrijding exoten (in zone 4 klein springzaad (<i>Impatiens parviflora</i>), in zone 15 schijnaardbei (<i>potentilla indica</i>). Bij versneld afsterven oude beuken, heraanplant met beuk en bijmenging van andere boomsoorten als risicospreiding (winterlinde, wintereik en pioniers ruwe berk en ratelpopulier), indien jonge beuken vitaal blijven, zullen deze in stakenfase verdwijnen, anders kunnen ze mee doorgroeien Kastanjehekwerk waar nodig om betreding te voorkomen.	O
			Beheertype 8 ecologische bosrand: Een geleidelijke overgang tussen het bos en een open plek, door een gradatie in intensiteit van beheer. Bestaat uit een ruigtestrook (zoom) en een struiken- en bomenstrook (mantel) met een totale breedte van ongeveer 20-60 m.	15b en 15	12 jaarlijks	Sterke dunning om meer lichtinval te krijgen op de vijver, opvolgen van hergroei en eventueel dunning uitbreiden in 15. mantel deels al na 8 jaar in 15b opnieuw afzetten indien in de zoom kensoorten 6430, gefaseerd 3-jaarlijks maaien met afvoer (cfr. 11b)	R
9130 Beukenbossen behorend tot het <i>Asperulo-Fagetum</i>	1,74 ha (189 ha)	• bevorderen van de natuurlijke en typische soorten van de habitat bij aanplantingen en/of bij de natuurlijke verjonging; • uitbreiden van de hoeveelheid staand of liggend dood hout; • actief beheren van invasieve exotische soorten (zie bijlage IV van de ordonnantie) om hun verspreiding in te perken of om ze te verwijderen; • opheffen van de bronnen van eutrofiëring; • kanaliseren van het recreatieve gebruik om de kwetsbare gebieden te beschermen; • ontwikkelen van bosrandvegetatie op de grens van de bospercelen en in de open plekken.	Beheertype 7a verouderingseiland: "kleine integrale bosreservaten". Doelstelling is nulbeheer, in principe enkel veiligheidskappen en bestrijding exoten.	2, 9, 13, 16, 18, 19, 20	jaarlijks	Nulbeheer, jaarlijkse VTA en bestrijding exoten (in zone 2 gele dovenetel (<i>Lamium galeobdolon</i> cv. <i>Florentinum</i>), in zone 18 Japanse duizendknoop (<i>Fallopia japonica</i>)) . Aanplant van jonge beuken indien er gaten vallen Bij versneld afsterven oude beuken, heraanplant met beuk en bijmenging van andere boomsoorten als risicospreiding (winterlinde,gewone esdoorn, wintereik, ratelpopulier), indien jonge beuken vitaal blijven, zullen de andere soorten in de stakenfase verdwijnen, anders kunnen ze doorgroeien. Kastanjehekwerk waar nodig om betreding te voorkomen.	O

			Herstellen als oude landschapstuin met waardevolle oude bomen en elementen uit oude tuinen.	19			R
Instandhoudingsdoelstellingen voor de habitats van gewestelijk belang (Bijlage I.2 van de Ordonnantie)							
Habitat van gewestelijk belang	Subtype/opp. In DG (opp. Totaal in SBZ I)	Algemene maatregelen Cfr. Bijlage 4 Aanwijzingsbesluit	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Locatie/zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel*
Kamgrasgraslanden	1,27 ha (50 ha)	- toepassen van een maaibeheer en/of toepassen van extensief begrazingsbeheer; - opheffen van de bronnen van verdroging en eutrofiëring.	- Maaibeheer	3a, 3c	2x /j maaien: eind mei, begin juni en tussen september en oktober	Eventueel 3 x jaarlijks (mei en opnieuw juni), indien botanische evolutie 2 x jaarlijks met 1 x jaarlijks (september)	O
			- Beheertype 8 - Ecologische bosrand: Een geleidelijke overgang tussen het bos en een open plek, door een gradatie in intensiteit van beheer. Bestaat uit een ruigtestrook (zoom) en een struiken- en bomenstrook (mantel) met een totale breedte van ongeveer 20-60 m.	3b	boszoom 1x /3j maaien tussen september en oktober, elk jaar voor het geheel 1/3de van de oppervlakte bosmantel 12-jaarlijks	Gefaseerd, jaarlijks 1/3de per boszoom en 4-jaarlijks 1/3de per bosmantel	R + O
Struisgrasgraslanden	0,03 ha (0,1ha)	- toepassen van een verschrallend maaibeheer; - opheffen van de bronnen van verzuring en eutrofiëring.	Maaibeheer	6	eind augustus	2 x jaarlijks, na voldoende verschraling 1 x jaarlijks (eind augustus/september)	O
Instandhoudingsdoelstellingen voor de soorten van communautair belang waarvoor het gebied werd aangewezen (Bijlage II.1.1)							
Naam	Wetensch. Naam	Ecologische vereisten van de soort	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Locatie/zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel*
Groot vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>	- aanwezigheid van staand dood hout, van oude of wegwijnende bomen, bij voorkeur in de bosranden en op zuidelijk geëxposeerde taluds en hellingen; - aanwezigheid van waadbomen zoals <i>Quercus robur</i>, <i>Quercus petraea</i>, <i>Ulmus</i> spp., <i>Prunus</i> spp., <i>Tilia</i> spp., ...; - aanwezigheid van een netwerk van oude bomen (waadbomen) binnen het bosmassief; - aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.	Broedhopen aanleggen	in 17 b	5-jaarlijks	Zie soortenfiche	R+O
Bittervoorn	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	- aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken; - aanwezigheid van paaigebieden met zuurstofrijk water met een geringe organische belasting en zonder langdurige zuurstoftekorten; - aanwezigheid van paaigebieden met zoetwatermosselsoorten zoals <i>Anodonta cygnea</i> en <i>Unio pictorum</i>; - geen of weinig herbepoting zonder bodemwoelende soorten; - uitvoering van gefaseerde ruimingswerken, verspreid over meerdere jaren; - aanwezigheid van voldoende verbindingen zonder migratieknelpunten tussen de habitats met traagstromend water en het hydrografische netwerk om een herontplooiing van de soort mogelijk te maken; - geen te snelle niveauwijzigingen van de waterlopen en droogleggingen van waterpartijen.	Zie vijverbeheer				R
Vleermuizen algemeen	<i>Chiroptera</i>	- aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren; - aanwezigheid van bomen met holtes, staand dood hout en oude of wegwijnende bomen; - aanwezigheid van een boshabitat met gediversifieerde horizontale en verticale structuur; - beperkte lichtvervuiling;	- onderhoud van de kunstmatige zomer- en winterverblijven (witte villa, kasteel, ijskelder, ingebuisde waterlopen) - zie beheer 9120 en 9130 gericht op verouderingseilanden met habitatbomen - beheer van bosranden met mantel-zoomvegetaties - aanpak te felle en slecht gerichte verlichting Vuursteenweg	1(dakkapel witte villa, parkwachtershuis) , 15 (ijskelder), 7 (oud kasteel) 2, 4, 5, 8, 9,15, 16, 18, 19, 20, 21 3b, 15b, 17b	1 3-jaarlijkse controle 2 Zie 9120 en 9130 3 Zie kamgrasland. Beheer 17b zoals 3b.		R+O

		• doorgangen onder en boven de weg- en spoorweginfrastructuur; • beschikbaarheid van verblijfplaatsen in gebouwen en onderaardse gewelven; • bescherming van de bestaande verblijfplaatsen en creëren of inrichten van nieuwe verblijfplaatsen in gebouwen en onderaardse gewelven, in het bijzonder daar waar de aanwezigheid van vleermuizen bevestigd werd, waaronder met name: - Rood Klooster, Priorij (zolder), boerderij (kelders), ondergrondse kelder achteraan de boerderij; oude ijskelder domein Huart; - Massartuin: oude overloop van de vijver; - Tournay-Solvaypark: ijskelder en ingerichte kelders van het kasteel; - Vuursteendomein: voormalige garage; - Kelders van het oude kasteel van het Clos des Chênes; - Onderdoorgangen in natuursteen en/of baksteen onder de dreven in het Zoniënwoud, de Lorrainedreef, de Waterloosesteenweg, de Ring R0 en de spoorlijn 161 in het Zoniënwoud; • - onderaardse gangen specifiek gebouwd voor vleermuizen in het kader van de verbreding van spoorlijn 161 in het Zoniënwoud; - Ter Kamerenbos: onderaards gewelf.		Vuursteen weg			
Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	• Zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven.	Zie vijver: weinig tot geen drijvende of uitstekende planten.	11			O
Ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>	• Zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven. • Aanwezigheid van niet met antibiotica behandeld vee.	Uitbreiding bosranden	3b, 15b, 17b			R+O
Bechsteins vleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>	• zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven.	Zie beheer 9120 en 9130				O
Grote hoefijzerneus	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	• zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven.	Uitbreiding bosranden	3b, 15b, 17b			R+O
Kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	• aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken; • verwezenlijking van een verbinding met de op dit ogenblik in het Zoniënwoud bestaande populaties nabij de rand van het Gewest; • geringe of onbestaande visdichtheid; • aanwezigheid van een netwerk van zonnige waterhabitats met vegetatie van natuurlijke waterbiocenoses (diepe poelen, vijvers, enz.) en landhabitats (struikheggen, grasstroken, houtstapels, steenhopen, bosjes, enz.) binnen een perimeter die is aangepast aan de behoeften van de soort.	Zie vijverbeheer en 6430	11, 11b			O
			Voorzien van schuilplaatsen (houtstapels, steenhopen, ...) in de nabij de vijvers gelegen bos(rand)en.	3b, 15b ,16			R+O
Instandhoudingsdoelstellingen voor de soorten van bijlage II.1.2 van de Ordonnantie							
Naam	Wetensch. Naam	Ecologische vereisten van de soort	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Locatie/zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel*
Grote zilverreiger	<i>Ardea alba</i>	• aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de ondiepe waterlopen en -oppervlakken; • beschermen van de meest rustige vijvers tegen een uitbreiding van waterrecreatieactiviteiten.	Zie vijver	11			O
Nonnetje	<i>Mergus albellus</i>	• aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken; • beschermen van de meest rustige vijvers tegen een uitbreiding van waterrecreatieactiviteiten.	Zie vijver	11			O
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	• aanwezigheid van tijdelijke en/of vaste open plekken in het Zoniënwoud; • beschermen van de omgeving van de nestbomen tegen recreatiedruk en vernieling; • aanwezigheid van verouderingseilanden rond nestgebieden; • in de buurt van de bewoonde delen van het bos, aanwezigheid van open milieus met veel wespen- en hommelnesten, reptielen en kikvorsachtigen.	Zie 9120 en 9130				O
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	• aanwezigheid van voldoende (semi)natuurlijke en randstedelijke milieus rondom om het behoud van de diversiteit van de potentiële prooien te verzekeren.					O

IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	• aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en grote wateroppervlakken; • beschermen van de nestgebieden tegen verstoring en vernieling; • in stand houden of ontwikkelen van nest- en foerageergebieden langs beken en vijvers; • aanwezigheid van een aanzienlijke biomassa aan kleine vissen; • aanwezigheid van voldoende overhangende beekvegetatie om de vogels uitkijkplaatsen te bezorgen.	Zie vijver. Voorzie een overhangend uitkijkpost langs de oever door het behoud van enkele overhangende bomen.	10, 11			R
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>	• beschermen van de omgeving van de nestbomen tegen verstoring en vernieling; • aanwezigheid van grote en oude bomen in de bosgebieden, zoals <i>Fagus sylvatica</i>, <i>Pinus sylvestris</i>, <i>Larix decidua</i>, ...; • voldoende dichtheid van holle bomen en van dikke beuken; • aanwezigheid van plaatsen om zich te voeden, hoofdzakelijk habitats die mieren aantrekken en rijk zijn aan dood hout.	Zie 9120 en 9130				O
Middelste bonte specht	<i>Dendrocopos medius</i>	• aanwezigheid in de beboste gebieden van een evenwichtige vertegenwoordiging van verschillende leeftijdsklassen en behoud van grote eikenbomen (meer dan 200 cm omtrek); • aanwezigheid van dode bomen met holtes en groepjes grote bomen.	Zie 9120 en 9130				O

Instandhoudingsdoelstellingen voor de soorten van gewestelijk belang (Bijlage II.4)							
Naam	Wetensch. Naam	Ecologische vereisten van de soort	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Locatie/zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel*
Steenmarter	<i>Martes foina</i>	• aanwezigheid van schuilplaatsen; • aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren; • aanwezigheid van boomgaarden en fruitbomen.	Voorzien van schuilplaatsen (zie soortenfiche bunzing)	Bosranden (3b,17b), 6510 (boomgaard = 12) en de bossen (9120 en 9130)	5-jaarlijks		R
Boommarter	<i>Martes martes</i>	• aanwezigheid van grote, oude bomen met holtes in de beboste gebieden, zoals <i>Fagus sylvatica</i>, <i>Pinus sylvestris</i>, <i>Larix decidua</i>, ...; • aanwezigheid van tunnels of bruggen ter hoogte van alle drukke verkeerswegen die SBZ I doorkruisen.	Voorzien van schuilplaatsen (zie soortenfiche bunzing)	Bosranden (3b,17b), 6510 (boomgaard = 12) en de bossen (9120 en 9130)	5-jaarlijks		R
Eikelmuis	<i>Eliomys quercinus</i>	• aanwezigheid van schuilplaatsen; • aanwezigheid van boomgaarden en fruitbomen; • aanwezigheid van een overwinteringshabitat; • aanwezigheid van stadsbiotopen en lineaire landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.				Zie soortenfiche	O
Huiszwaluw	<i>Delichon urbica</i>	• aanwezigheid van moddergebieden nabij de voortplantingskernen; • aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.					O
Boerenzwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	• aanwezigheid van vee; • aanwezigheid van stallen die toegankelijk zijn voor de soort; • aanwezigheid van kale, vochtige leemgrond nabij de nestgebieden; • aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.					O
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>	• aanwezigheid van plaatsen die thermoregulatie toelaten (zonnige en schaduwrijke gebieden); • aanwezigheid van overwinteringsgebieden; • aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.	Voorzien van schuilplaatsen	17b		Zie soortenfiche	O

Vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>	• aanwezigheid van kleine, ondiepe poelen zonder vissen; • aanwezigheid van dood hout en een dikke strooisellaag; • aanwezigheid van kleine natuurlijke waterlopen met een gering debiet en zuiver water; ...	Voorzien van schuilplaatsen (houtstapels, steenhopen, ...) in de nabij de vijvers gelegen bos(rand)en.	3b, 15,16			R+O
Meikever	<i>Melolontha melolontha</i>	• aanwezigheid van volwassen waardbomen zoals Quercus robur, Quercus petraea, Acer campestre, Salix caprea et Fagus sylvatica; • aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.				Zie soortenfiche	
Instandhoudingsdoelstellingen voor soorten die strikt worden beschermd op het gehele grondgebied van het Gewest (bijlage II.2 en II.3 op basis van artikel 40, §4 van de ordonnantie)							
Naam	Wetensch. Naam	Ecologische vereisten van de soort	Specifieke maatregelen voor het deelgebied				
			Beheermaatregel	Locatie/zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel*
Vleermuizen algemeen	Chiroptera	• aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren; • aanwezigheid van bomen met holtes, staand dood hout en oude of wegwijnende bomen; • aanwezigheid van een boshabitat met gediversifieerde horizontale en verticale structuur; • beperkte lichtvervuiling; • doorgangen onder en boven de weg- en spoorweginfrastructuur; • beschikbaarheid van verblijfplaatsen in gebouwen en onderaardse gewelven; • bescherming van de bestaande verblijfplaatsen en creëren of inrichten van nieuwe verblijfplaatsen in gebouwen en onderaardse gewelven, in het bijzonder daar waar de aanwezigheid van vleermuizen bevestigd werd, waaronder met name: - Rood Klooster, Priorij (zolder), boerderij (kelders), ondergrondse kelder achteraan de boerderij; oude ijskelder domein Huart; - Massartuin: oude overloop van de vijver; - Tournay-Solvaypark: ijskelder en kelders van het kasteel; - Vuursteendomein: voormalige garage; - Kelders van het oude kasteel van het Clos des Chênes; - Onderaardse gewelven onder de Lorrainedreef, de Ring R0 en de spoorweglijn 161 in het Zoniënwoud; • - onderaardse gangen specifiek gebouwd voor vleermuizen in het kader van de verbreding van spoorlijn 161 in het Zoniënwoud; - Ter Kamerenbos: onderaards gewelf.	Zie 'vleermuizen algemeen' bij soorten van communautair belang				
Brandts vleermuis, Baardvleermuis, Franjestaart, Gewone grootoorvleermuis, Grijze grootoorvleermuis, Kleine dwergvleermuis	<i>Myotis brandtii</i> <i>Myotis mystacinus</i> <i>Myotis nattereri</i> <i>Plecotus auritus</i> <i>Plecotus austriacus</i> <i>Pipistrellus pygmaeus</i>	• zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven. • toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430; • verzekeren van het behoud van de gekende vliegverbindingen tussen het Zoniënwoud en de vijvers van de rest van SBZ I (Vallei van de Woluwe).					
Watervleermuis, Rosse vleermuis, Bosvleermuis, Ruige dwergvleermuis	<i>Myotis daubentonii</i> <i>Nyctalus noctula</i> <i>Nyctalus leisleri</i> <i>Pipistrellus nathusii</i>	• zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven. • toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430;					
Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis, Kuhls dwergvleermuis	<i>Eptesicus serotinus</i> <i>Pipistrellus pipistrellus</i> <i>Pipistrellus kuhlii</i>	• zie het "Vleermuizen algemeen"-gedeelte hierboven. • toepassen van de algemene maatregelen voor de habitats 9120, 9130, 9160, 9190, 91E0, 6510 en 6430;					
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	• aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren; • verzekeren van het behoud van de diversiteit van de potentiële prooien; • aanwezigheid van gangen of bruggen ter hoogte van alle drukke verkeerswegen die SBZ I doorkruisen.	Voorzien van schuilplaatsen	Bosranden (3b,17b), 6510 (boomgaard = 12) en de bossen (9120 en 9130)	5-jaarlijks	Zie soortenfiche	R
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	• aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren; • verzekeren van het behoud van de diversiteit van de potentiële prooien;	Voorzien van schuilplaatsen	Bosranden (3b,17b), 6510 (boomgaard = 12) en de bossen (9120 en 9130)	5-jaarlijks	Zie soortenfiche	R

Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>	• aanwezigheid van gangen of bruggen ter hoogte van alle drukke verkeerswegen die SBZ I doorkruisen. • aanwezigheid van een netwerk van zonnige waterhabitats met vegetatie van natuurlijke waterbiocenoses (diepe poelen, vijvers, rietvegetaties, enz.) en landhabitats (struikheggen, grasstroken, houtstapels, steenhopen, bosjes, enz.) binnen een perimeter die is aangepast aan de behoeften van de soort. • natuurlijke aard van de oevers en de bedding van de waterloop.	Zie 6430				O
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	• aanwezigheid van een hoge en dichte grasachtige vegetatie, zoals boszomen, rietvegetaties, diverse ruigten en hooilanden; • aanwezigheid van schuilplaats voor de winter; • aanwezigheid van stadsbiotopen en landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.	Zie 6430			Zie soortenfiche	O
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	• aanwezigheid van tijdelijke en/of vaste open plekken in het Zoniënwoud; • beschermen van de omgeving van de nestbomen tegen recreatiedruk en vernieling; • aanwezigheid van verouderingseilanden rond nestgebieden.	Zie 9120 en 9130				O
Waterral	<i>Rallus aquaticus</i>	• aanwezigheid van strookvormige of uitgestrektere rietzones langs oevers die nog voldoende open water overlaten.	Zie 6430				O
Houtsnip	<i>Scolopax rusticola</i>	• aanwezigheid in de bosmassieven van open gebieden, zoals open plekken of jonge aanplantingen; • aanwezigheid van alleenstaande bomen in de open gebieden; • aanwezigheid van bosgebieden met goed ontwikkeld onderhout op een frisse tot vochtige bodem; • aanwezigheid van rustige gebieden tijdens de broedperiode; • behoud van open plekken; • geringe everzwijndichtheid.	Zie bosrandbeheer	Bosranden in 3b, 17b			O
Kleine karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	• aanwezigheid van rietvegetaties met stroken riet langs oevers van vijvers en waterlopen; • geen aanzienlijke en snelle veranderingen van het waterpeil tijdens de broedperiode;	Zie 6430				O
Bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	• aanwezigheid van open gebieden met dichte, grasachtige vegetatie, voorzien van struiken en andere kleine landschapselementen; • aanwezigheid van randen met struikmantel en dichte graszoom met grote brandnetels op de open plaatsen en in de bosranden.				Zie soortenfiche	O
Braamsluiper	<i>Sylvia curruca</i>	• aanwezigheid van inheemse hagen of grote massieven van doornstruiken, of hun heraanplanting, in een halfopen omgeving; • aanwezigheid van stadsbiotopen en lineaire landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren. • aanwezigheid van open gebieden met grasachtige vegetatie, voorzien van dichte struiken en dan met name van het doornige type.	Zie bosrandbeheer	Bosranden in 3b, 17b			O
Grasmus	<i>Sylvia communis</i>	• aanwezigheid van inheemse hagen of bosjes doornstruiken, of hun heraanplanting, langs weiden en hooilanden; • aanwezigheid van stadsbiotopen en lineaire landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.	Zie bosrandbeheer	Bosranden in 3b, 17b			O
Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>	• aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken; • verwezenlijking van een verbinding met de op dit ogenblik bestaande populaties nabij de rand van het Gewest; • geringe of onbestaande visdichtheid; • aanwezigheid van een netwerk van zonnige waterhabitats met vegetatie van natuurlijke waterbiocenoses (diepe poelen, vijvers, enz.) en landhabitats (struikheggen, grasstroken, houtstapels, steenhopen, bosjes, enz.) binnen een perimeter die is aangepast aan de behoeften van de soort; • handhaving van een variabele waterdiepte met behoud van een open deel van het watervlak; • afwezigheid van exotische schildpadpopulaties.	Voorzien van schuilplaatsen (houtstapels, steenhopen, ...) in de nabij de vijvers gelegen bos(rand)en en beheer van de vijver.	Bosranden (3b,17b) en 9120/9130 Vijver 10 en 11		Zie soortenfiche	

Vinpootsalamander	<i>Lissotriton helveticus</i>	• aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken; • verwezenlijking van een verbinding met de op dit ogenblik bestaande populaties nabij de rand van het Gewest; • geringe of onbestaande visdichtheid; • aanwezigheid van een netwerk van zonnige waterhabitats met vegetatie van natuurlijke waterbiocenoses (diepe poelen, vijvers, enz.) en landhabitats (struikheggen, grasstroken, houtstapels, steenhopen, bosjes, enz.) binnen een perimeter die is aangepast aan de behoeften van de soort; • handhaving van een variabele waterdiepte met behoud van een open deel van het watervlak; • afwezigheid van exotische schildpadpopulaties.	Voorzien van schuilplaatsen (houtstapels, steenhopen, ...) in de nabij de vijvers gelegen bos(rand)en en beheer van de vijver.	Bosranden (3b,17b) en 9120/9130 Vijver 10 en 11		Zie soortenfiche	
Alpenwatersalamander	<i>Ichthyosaura alpestris</i>	• aanwezigheid van een goede waterkwaliteit in de waterlopen en -oppervlakken; • verwezenlijking van een verbinding met de op dit ogenblik bestaande populaties nabij de rand van het Gewest; • geringe of onbestaande visdichtheid; • aanwezigheid van een netwerk van zonnige waterhabitats met vegetatie van natuurlijke waterbiocenoses (diepe poelen, vijvers, enz.) en landhabitats (struikheggen, grasstroken, houtstapels, steenhopen, bosjes, enz.) binnen een perimeter die is aangepast aan de behoeften van de soort; • handhaving van een variabele waterdiepte met behoud van een open deel van het watervlak; • afwezigheid van exotische schildpadpopulaties.	Voorzien van schuilplaatsen (houtstapels, steenhopen, ...) in de nabij de vijvers gelegen bos(rand)en en beheer van de vijver.	Bosranden (3b,17b) en 9120/9130 Vijver 10 en 11		Zie soortenfiche	
Teunisbloempijlstaart	<i>Proserpinus proserpina</i>	• beschermen van de vochtige gebieden; • vermijden van verdroging; • aanwezigheid van bloemenweiden.		11		Zie soortenfiche	
Kleine vuurvinder	<i>Lycaena phlaeas</i>	• aanwezigheid van bloemenweiden op arme gronden; • aanwezigheid van waardplanten voor de soort.		6		Zie soortenfiche	
Koevinkje	<i>Aphantopus hyperantus</i>	• behoud of ontwikkeling van grasachtige open gebieden, voorzien van hagen en bosjes inheemse doornstruiken; • aanwezigheid van waardplanten voor de soort; • aanwezigheid van stadsbiotopen en lineaire landschapselementen die toelaten de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk en het Brusselse ecologische netwerk te verbeteren.	Beheer van bosranden	bosranden (3b,17b)		Zie soortenfiche	
Grote keverorchis	<i>Neottia ovata</i>	• beschermen van de habitats van deze orchidee en kanaliseren van het publiek.	Zie 9130	13			
Dichte wespenorchis	<i>Epipactis phyllanthos</i>	• beschermen van de habitats van deze orchidee en kanaliseren van het publiek.					
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata</i>	• beschermen van de habitats van deze orchidee en kanaliseren van het publiek.	Zie 6430	11			
Bijenorchis	<i>Ophrys apifera</i>	• beschermen van de habitats van deze orchidee en kanaliseren van het publiek.					

Maatregelen met ruime toepassing niet specifiek toe te wijzen aan één habitat of soort van communautair of gewestelijk belang					
Beheerdoelstelling	Beheermaatregel	Locatie/zone	Tijdstip/termijn	Opmerking	Type maatregel*
Veiligheidsbeheer	- Veiligheidskappen in randen langs wandelpaden en randzone van het bos.; - Signalisatie en gerichte communicatie organiseren bij noodweer.	Alle randzones en paden	Opmaak bomenbeheerplan met afbakening van risicozones en jaarlijkse VTA op gebiedsniveau, mogelijk frequentere VTA voor geselecteerde bomen	Specifieke aandacht voor afstervende essen en beuken	O
Vijver	- onderhoud vijvers door periodieke drooglegging van de vijvers - Nadien aanbrengen substraat voor oevervegetatie op het beton (bv. onbemest leem of zand. Alternatief kan gebroken baksteen of steenslag)	11	Voor de vijver wordt een basisdrooglegging voorgesteld van één maal om de tien tot vijftien jaar, maar uiteraard kan dit aangepast worden naar noodzaak, op basis van monitoring van de waterkolom. Verder kan een slibruiming begroot worden met nog groter interval, te evalueren naar noodzaak.	I.f.v. behoud zoetwatermossels en een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. <u>Drooglegging</u> best gecombineerd met het afvissen van bodemwoelende vissoorten. Zorg voor zones zonder drijvende of uitstekende waterplanten i.f.v. vleermuizen. Exotische amfibieën of reptielen worden onmiddellijk weggevangen indien ze worden opgemerkt en ook uitheemse	R

Boomgaard	Snoeien	12	November-februari	waterplanten worden verwijderd (early warning rapid response).	O
Parkzone	Veiligheidskappen en veteranenbomenbeheer	1, 22	Jaarlijkse VTA	specifieke aandacht voor afstervende beuken	O
Menselijke verstoring beperken	Heraanleg van de paden op basis van studie. Eventueel (lokaal) afboorden van de paden om betreding van gevoelige locaties (vb rondom vijver), de wortelzone van kwetsbare oude bomen en van de zones met oude bomen (i.f.v. veiligheid) te verhinderen.				R
	Uniformiseren en updaten van infoborden.	Alle	Update infoborden en evalueren locatie: 5-à 10-jaarlijks.		O
	Beperken van de toegang voor auto's				R
Vergroten van het draagvlak voor de bescherming van de aanwezige soorten en habitats	Voorzien van een natuureducatief programma tijdens geleide bezoeken o.l.v. beheerders van vzw Tournesol-Zonnebloem	overall	Permanent		

*O=onderhoud, R=restauratie/verbetering

Exotenbeheer

Voor invasieve exoten, vermeld in bijlage IV van de natuurordonnantie en op de Europese lijst, geldt het 'early warning/rapid response' systeem. Binnen de Europese verordening 'Invasieve Uitheemse soorten' (1143/2014) wordt gefocust op een drietrapsaanpak. Preventie is de meest kosteneffectieve benadering. Vervolgens is het van belang de invasieve exoot snel te signaleren en in te grijpen. Een derde stap is het beheren en terugdringen. Het is hierbij belangrijk een zorgvuldige afweging te maken van de haalbaarheid en wenselijkheid van de bestrijding.

De Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*) kan gezien de beperkte grootte van de plekken onder controle gehouden en teruggedrongen worden door deze regelmatig te maaien. Bij het creëren of het ontstaan van openingen in het bosbestand, moet deze soort zeker aangepakt worden om explosieve uitbreiding te vermijden. Nieuwe infectiehaarden kunnen soms nog worden bestreden door deze uit te graven of te behandelen met een gecombineerde techniek (uitgraven + afdekken). Ook overwoekering door aanplant van bosrank (*Clematis vitalba*) is veelbelovend. Voldoende nazorg (o.a. plat trappen opkomende scheuten om doorprikken afdekking tegen te gaan) en herhaling van de bestrijding zijn steeds noodzakelijk.

Lokaal kunnen gevlekte gele dovenetel (*Lamium galeobdolon* cv *Florentinum*) en Indische schijnaardbei (*Potentilla indica*) grote matten vormen die manueel moeten worden verwijderd. Sterke verhoging van de lichtinval dient op deze plaatsen vermeden te worden, overschaduwing (en vernatting) kan de uitbreiding van de soort mee in toom houden. Deze planten kunnen met de hand worden uitgetrokken, minstens éénmaal per jaar. Er wordt gesuggereerd dit bij voorkeur in de late herfst te doen wanneer de groeikracht van de stengels sterk verminderd is en een felle reactie op de snoei dan zal uitblijven, totdat de populatie is uitgeput. De uitgetrokken planten moeten worden afgevoerd, of per locatie op één enkele plaats gestockeerd (bij voorkeur bovenop eerder uitgetrokken planten) zodat ze geen nieuwe haarden kunnen vormen. Gezien de arbeidsintensiviteit, dient per locatie de noodzaak tot verwijdering bekeken te worden.

Klein springzaad (*Impatiens parviflora*) kan dichte matten vormen in bos, en zo andere planten verdringen. Maaien en handmatig verwijderen zijn de meest kosteneffectieve methoden voor het uitroeien of beheren van invasieve *Impatiens*-soorten. Dergelijke maatregelen moeten voor de zaadzetting, dus in juni, worden uitgevoerd. Mechanisch maaien is alleen effectief op locaties die toegankelijk zijn voor (zwaar) materieel. De planten moeten vlak boven de grond worden gemaaid om uitgroei en bloemvorming te voorkomen. Handmatige verwijdering is arbeidsintensiever maar kan accurater en op moeilijk toegankelijke plekken.

Klein springzaad vormt geen of nauwelijks een persistente zaadbank. Bij bestrijding wordt echter altijd wel een plant gemist. Daarom wordt aangeraden om gedurende minimaal drie groeiseizoenen na bestrijding te controleren of vestiging van nieuwe kiemplanten optreedt en in dergelijke gevallen de maatregelen te herhalen.

5 VRIJSTELLINGEN OP VERBODSBEPALINGEN

Alle handelingen en werken die voortvloeien uit dit beheersplan en die nodig zijn voor het ecologisch beheer van het gebied om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken, zijn onderworpen aan een vrijstelling van de verbodsbepalingen van artikel 12 van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 24 september 2015 tot aanwijzing van het Natura 2000-gebied - SBZ IA3 "Tournay-Solvaypark", in toepassing van artikel 47, §2, van de ordonnantie van 1 maart 2012 betreffende het natuurbehoud.

6 LITERATUUR

Beheerplan van het Brusselse Zoniënwood, Boek II – Beheerdoelstellingen en -maatregelen. Ontwerp

Gryseels M., 2002. La Directive Habitat 92/43/CEE dans la Region Bruxelloise - zones spéciales de conservation- Dossier technique et scientifique, 70p. + annexes

Van Brussel S., Hendrickx P., Verheijen W., (2008). Opmaak van beheerplanning voor een aantal Natura 2000 – gebieden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Gebied IA3: Tournay-Solvaypark. Rapport Arcadis i.o.v. BIM

Weiserbs A. & Jacob J.-P., 2007. Atlas des oiseaux nicheurs de Bruxelles, 2000-2004, Aves

Informatiebronnen beschikbaar gesteld door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

- Inventaris van de merkwaardige bomen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. (<http://bomen-inventaris.irisnet.be/index.php>)
- Register van het gevrijwaard erfgoed. (<http://erfgoed.brussels/ontdekken/register-van-het-gevrijwaard-erfgoed>)
- Hemels Brussel/Bruciel. Geoportaal met historische luchtfoto's (<http://hemels.brussels/>)
- BruGis. Geoportaal met o.a. beschermde landschappen, merkwaardige bomen en de Natura 2000 sites en habitats. (<https://mybrugis.irisnet.be>)
- IBGEBIM. Geoportaal van de biodiversiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. (<http://geoportal.ibgebim.be/webgis/biodiversiteit.phtml?langtype=2067>)

Soortenfiches voor beheer

(https://document.environnement.brussels/opac_css/elecfile/20191015Doelsoortenbeheer_nl.pdf)

7 BIJLAGEN

Bijlage 1: Kadasterpercelen

Bijlage 2: Bepalingen met betrekking tot Patrimonium in deelgebied IA3

Bijlage 3: De rol en het belang van de deelgebieden voor de coherentie van Speciale Beschermingszone I

Bijlage 4: Fotobijlage deelgebied IA3

Bijlage 5: Kaartenbundel

7.1 BIJLAGE 1: KADASTERPERCELEN

Voor de identificatie van de kadastrale percelen wordt de code APNC_MAPC gebruikt in de versie URBIS_V2_2011A2 van het kadaster.

Deel-gebied	Naam	code "APNC_MAPC"	Opp. Kadaster perceel (ha)	% Natura 2000	Opp. (ha) binnen Natura 2000	Statuut eigenaar
IA3	TOURNAY-SOLVAYPARK	21652_E_0048_E_002_00	0,1332	100,0%	0,1332	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IA3	TOURNAY-SOLVAYPARK	21652_E_0048_F_002_00	0,4076	100,0%	0,4076	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IA3	TOURNAY-SOLVAYPARK	21652_E_0296_X_003_00	0,0105	100,0%	0,0105	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IA3	TOURNAY-SOLVAYPARK	21652_E_0296_Z_003_00	2,6853	100,0%	2,6853	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IA3	TOURNAY-SOLVAYPARK	21652_E_0297_V_000_00	0,0166	100,0%	0,0166	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IA3	TOURNAY-SOLVAYPARK	21652_F_0068_D_000_00	0,0148	100,0%	0,0148	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IA3	TOURNAY-SOLVAYPARK	21652_F_0068_G_000_00	0,0110	100,0%	0,0110	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IA3	TOURNAY-SOLVAYPARK	21652_F_0068_K_000_00	0,0254	100,0%	0,0254	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IA3	TOURNAY-SOLVAYPARK	21652_F_0068_L_000_00	0,1805	100,0%	0,1805	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IA3	TOURNAY-SOLVAYPARK	21652_F_0068_M_000_00	0,2060	100,0%	0,2060	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IA3	TOURNAY-SOLVAYPARK	21652_F_0071_B_000_00	0,0318	100,0%	0,0318	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IA3	TOURNAY-SOLVAYPARK	21652_F_0073_E_000_00	0,0029	100,0%	0,0029	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest
IA3	TOURNAY-SOLVAYPARK	21652_F_0073_F_000_00	3,5894	100,0%	3,5894	Brusselse Hoofdstedelijk Gewest

7.2 BIJLAGE 2: BEPALINGEN MET BETREKKING TOT PATRIMONIUM IN DEELGEBIED IA3

Beknopte geschiedenis

In 1878 liet Alfred Solvay op een terrein dat was veroverd op het Zoniënwood, een villa (een klein kasteeltje) optrekken in rode steen met banden witte steen, in de Vlaamse neorenaissancestijl die toen mode was. Het terrein ligt langs de spoorlijn Brussel-Namen op de plaats die Karregat heet, niet zo ver van het toen nieuwe station van Bosvoorde.

Het park dat in die tijd rond de woning werd aangelegd in Engelse landschapsstijl, hield rekening met het reliëf en de ongerepte ruimten. De moeraslanden op de valleibodem werden omgevormd tot vijvers, terwijl een deel van het oorspronkelijke beukenbos intact bleef.

In 1894 breidde Marie Masson, de weduwe van Alfred Solvay, het park uit in de richting van de Terhulpensesteenweg.

In 1905, werd Leopold II eigenaar van de vijvers van Bosvoorde en een deel van de aanpalende gronden omdat hij een deel van het gebied wou bewaren, dat werd bedreigd door de geplande Vorstlaan en de bouw van nieuwe wijken bij deze uitbreiding van Brussel.

Ernest Solvay (de beroemde broer van Alfred) die bij die transactie was betrokken, werd zo eigenaar van een vroegere verkaveling van tuinbouwers tussen de nieuwe laan en de Vuurkeienweg. Hij integreerde dat in het familiedomein door de bouw van twee bruggen over deze straat.

Uit deze periode dateert ook de toevoeging van een dubbele toren aan de woning van de Solvays.

In 1911, legde landschapsarchitect Jules Buysens het park opnieuw aan, in de landschapsstijl die we vandaag nog kennen. Negen jaar later werden er een conciërgewoning en bijgebouwen opgericht.

In 1924 ten slotte verscheen Jules Buysens opnieuw op het toneel voor het ontwerp van een heel mooie, klassieke rozentuin.

Na de dood van Thérèse Tournay-Solvay, de dochter van Alfred Solvay, in 1973 verkochten de erfgenamen het domein aan een vastgoedmaatschappij die het liet verkommeren.

In 1980, verwierf het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het Tournay-Solvaypark en stelde het een jaar later open voor het publiek.

In 1982, verwoeste een brand het kasteel. Vandaag worden de ruïnes van het kasteel gerestaureerd. In 1985, herstelde landschapsarchitect Jacques Boulanger-Français de rozentuin, en de fruit- en groentetuin.

Landschapsbescherming

Het gebied is een onderdeel van het op 18/11/1993 bij besluit van de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangewezen beschermd landschap 'Vijvers van Bosvoorde (met Tournay-Solvaypark en Internationale school)'.

Besluit

Artikel 1.- Door dit besluit wordt een materie geregeld bedoeld bij artikel 107 quater van de Grondwet.

Artikel 2.- Overeenkomstig de bepalingen van artikel 18 van de ordonnantie van 4 maart 1993

inzake het behoud van het onroerend erfgoed wordt beschermd als landschap het geheel gevormd door de vijvers van Bosvoorde, gelegen tussen de spoorlijn Brussel-Namen, de Terhulpsesteenweg, de Vorsterielaan, en de Van Kermdreef, te Watermaal-Bosvoorde, bekend ten kadaster te Watermaal-Bosvoorde, 2de afdeling, sectie E, 4de blad, "percelen nrs. 48f2, 48e2, 296r, 296z3, 297v, 325d, 325c, 327a, 334a, 332b, 328b en 331bj sectie E, 5de blad, perceel nr. 382d; sectie F, 3de blad, percelen nrs. 71b, 73f, 681, 68m, 68k, 68g, 68d en 73e; sectie F, 5de blad, percelen nrs. 66v en 66p4 (deel).

De grenzen van het beschermde landschap zijn op bijgevoegd plan afgebakend.

Verbodsbepalingen

Artikel 3: De bijzondere voorwaarden voor de bescherming waaraan het goed onderworpen wordt zijn de volgende :

Onverminderd de bestaande wetten en verordeningen terzake, is het verboden :

- 1) werken uit te voeren die het uitzicht van het terrein of van de beplantingen kunnen wijzigen;
- 2) op enigerlei wijze de loop van de waters in het landschap te wijzigen en in de waterlopen of in de ondergrond stoffen te storten van aard om de zuiverheid van de waters te bederven en aldus de samenstelling van de fauna en flora te beïnvloeden;
- 3) bomen en planten te vellen, te vernietigen, te ontwortelen of te beschadigen. Het normale onderhoud van de beplantingen blijft echter toegelaten;
- 4) nieuwe gebouwen op te trekken behalve op de bestaande kapel en een uitloopruimte van 5 meter errond.

Het gebied is een onderdeel van het op 30/03/2000 bij besluit van de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangewezen archeologisch landschap 'Neolithische versterking van Bosvoorde-vijvers'. Het laatste besluit dateert van 04/09/2002.

Artikel 1 - Wordt-worden beschermd als archeologische vindplaats van de neolithische versterking van «Bosvoorde-Vijvers» gelegen Tweebergenlaan, bekend ten kadaster te Watermaal-Bosvoorde, 2de afdeling, sectie E, 4de blad, percelen nrs 327a en 328b ; 2de afdeling, sectie F, 3de blad, percelen nrs 68c, 68l, 68m, 73f, 75f, 76, 77 en 80b; 2de afdeling, sectie F, 5de blad, perceel nr. 66p4 wegens haar historische en archeologische waarde, zoals nader bepaald in bijlage I van dit besluit.

Art. 2 - De afbakening van de het in artikel 1 vermelde archeologische vindplaats omvat het geheel van de percelen en de wegen alsook de gedeelten van de percelen en wegen opgenomen in de omtrek, zoals afgebakend op het plan in bijlage II van dit besluit.

Art. 3 - De bijzondere behoudsvoorwaarden zijn de volgende :

- Gelet op de antropogene structuur van de natuurlijke bodem van de betrokken percelen, is het verboden eender welke grondwerken uit te voeren alsook eender welke werken van bosontginning, zoals het verwijderen van stronken, beplantingen of het afvoeren van gevelde bomen, tenzij manuele of plaatselijke, en in het algemeen, eender welke werken die schade kunnen toebrengen aan de ondergrond of die de configuratie van het bodemoppervlak kunnen wijzigen, met uitzondering voor een archeologische valorisatie waarvan plannen voorafgaandelijk voor advies werden voorgelegd aan de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen en goedgekeurd werden bij besluit van de Regering.

Art. 4 - De ministerbevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS ARCHEOLOGISCHE VINDPLAATS VAN DE NEOLITHISCHE VERSTERKING VAN « BOSVOORDE-VIJVERS », GELEGEN AAN DE TWEEBERGENLAAN TE WATERMAAL-BOSVOORDE

Kadastrale gegevens: Watermaal-Bosvoorde, 2de afdeling, sectie E, 4de blad, percelen nrs 327a en 328b; 2de afdeling, sectie F, 3de blad, percelen nrs 68e, 68l, 68m, 73f, 75f, 76, 77 en 80b; 2de afdeling, sectie F, 5de blad, perceel 66p4

Beknopte beschrijving:

De neolithische versterking van « Bosvoorde-Vijvers » in Watermaal-Bosvoorde ligt op een landtong waarvan de top op zo'n 100 meter hoogte ligt, tussen twee valleien waarin verderop de Woluwe, de Vuylbeek en het Karregat ontspringen en onmiddellijk boven de vijver van Bosvoorde (Terhulpsesteenweg). Op het einde van de 19de eeuw al had deze opmerkelijke site de aandacht getrokken van de archeologen, die de plaats beschreven en artefacten van silex verzamelden. De eerste opgravingen vonden plaats in het begin van de jaren 1920. De Nationale Dienst voor Opgravingen zette het onderzoek voort tussen 1969 en 1978. De volledige resultaten van dit onderzoek zijn nog niet gepubliceerd maar werden onlangs nog aangevuld door verschillende vorsers.

De site bewaart, ondergronds en in de configuratie zelf van de bodemoppervlakte, overblijfselen van een uitgestrekte nederzetting, bevolkt door de eerste landbouwers van onze gewesten tijdens het 4de millennium voor onze tijdrekening. Na een eerste, open bezettingsfase van de landtong, werd de

plaats versterkt door een systeem van grachten en aarden wallen, verstevigd door een houten palissade waarvan sporen werden aangetroffen tijdens de laatste opgravingen. De kunstmatige microreliëfs die voor de verdediging van de versterking werden gecreëerd, zijn nog duidelijk zichtbaar langs de Tweebergenlaan. De aarden wallen bestaan nog in de vorm van kleine taluds terwijl de grachten, die nagenoeg totaal werden gedempt, lichte inzinkingen vormen of terrassen, indien ze bovenaan de helling waren uitgegraven. De landtong werd ingenomen door een versterkte site van het type « eperon barre », met een nagenoeg ovaal plan waarvan de binnengrenzen de lijn van het 80 meter niveau volgen. De toegang tot de site vanuit het plateau in het zuidwesten werd versperd door een systeem van vier aarden wallen en drie grachten met vlakke bodem die 6 meter breed en maximum 2 meter diep waren. Langs binnen werd dit geheel nog versterkt dooreen palissade waarvan alleen de funderingssleuf nog bestond. De drie grachten liepen in noordoostelijke richting verder de helling af en werden dan gereduceerd tot twee grachten die tussen de hoogtelijnen van de 80 en 70 meter tegen de helling waren uitgegraven. Het noordwestelijke terras beschikte over een gelijkaardige inrichting waarvan verschillende fasen door de opgravingen werden blootgelegd. Het archeologische en stenen materiaal alsook het aardewerk dat op de site werd ontdekt, is vrij homogeen en dateert uit het midden-Neolithicum (4de millennium voor onze tijdrekening); het behoort tot de zogenaamde « Michelsberg »cultuur.

Bibliografie: Y. CABUY en St DEMETER, Atlas van de archeologische ondergrond van het Gewest Brussel. 9. Watermaal-Bosvoorde, Brussel, 1994, pp. 33-35 en 49-55.

Waarde van het goed volgens de maatstaven vastgesteld in artikel 2, 1° van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed:

De neolithische versterking van « Bosvoorde-Vijvers» in Watermaal-Bosvoorde is een van de belangrijkste archeologische sites uit het Gewest. Waarschijnlijk gaat het om de plaats met de oudste tastbare sporen van een menselijke bezetting in het Gewest. De plaats geeft dan ook blijk van een voor het Brussels gewest unieke archeologische en historische waarde. De topografische studies en archeologische opgravingen hebben het mogelijk gemaakt deze archeologische site exact af te bakenen en de aard ervan te bepalen.

In het domein van de archeologie, meer bepaald de prehistorische archeologie, is het belangrijk sites te kunnen vrijwaren voor de toekomstige generaties die, gedeeltelijk ten minste, niet verstoord zijn door latere ingrepen of grootschalige opgravingen. Net zoals de opgravingen van de jaren '70 de laat-19de-eeuwse benadering van de site gewijzigd hebben, zal het toekomstig archeologisch onderzoek tot interpretaties leiden die veel complexer zijn dan de huidige. De bescherming verzekert deze mogelijkheid en vermijdt elke exploitatie van de archeologische site.

Bibliografie: M.E. MARIEN, Archeologische vondsten, *Brussel, groei van een hoofdstad*, Antwerpen, 1979, pp. 19-27; D. VAN DER BEN, Het Zonienwoud, Brussel, 1997, pp. 43-45.

Figuur 7-1: Afbakening van het beschermde landschap (groen) en archeologisch landschap (blauw)

Opmerkelijke bomen

In het domein werden 18 bomen opgenomen in de inventaris van het natuurlijk erfgoed als 'merkwaardige boom'. In Figuur 7-2: inventaris van de opmerkelijke bomen (bron: <https://mybrugis.irisnet.be/brugis/#/>). De rode vierkantjes duiden op bomen die bij de 100 grotere horen. Rode kruisjes duiden op bomen die niet meer aanwezig zijn. Op basis van de ID-nummers kan u in de onderstaande tabel meer info terugvinden over de bomen. Niet alle bomen zijn echter op de kaart opgenomen (zie veld 'op kaart' in onderstaande tabel). Tabel 7-1 is een overzicht opgenomen. Op figuur 7-1 staat de locatie van deze bomen aan de hand van hun ID opgenomen.

Figuur 7-2: inventaris van de opmerkelijke bomen (bron: <https://mybrugis.irisnet.be/brugis/#/>). De rode vierkantjes duiden op bomen die bij de 100 grotere horen. Rode kruisjes duiden op bomen die niet meer aanwezig zijn. Op basis van de ID-nummers kan u in de onderstaande tabel meer info terugvinden over de bomen. Niet alle bomen zijn echter op de kaart opgenomen (zie veld 'op kaart' in onderstaande tabel'.

Tabel 7-1: Inventaris van de merkwaardige bomen in het Tournay-Solvaypark. (Bron: <http://bomen-inventaris.irisnet.be/index.php?text=77>).

ID	soort	straat	positie	beplanting	omtrek	hoogte	diameter van de kroon	op kaart
2459	Cedrus libani Libanonceder		Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	360	20	20	Ja
2460	Cornus kousa		Boom deels zichtbaar vanaf de weg	Alleenstaande boom	0		0	nee
2461	Corylus columna Boomhazelaar		Boom deels zichtbaar vanaf de weg	Beplanting in boomgroep	181	25	14	ja
2462	Corylus columna Boomhazelaar		Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	164		15	ja
2463	Corylus columna Boomhazelaar				143			nee
2464	Fagus sylvatica Beuk				378			nee
2465	Fagus sylvatica f. pendula Treurbeuk		Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Beplanting in boomgroep	297	20	13	ja
2466	Fagus sylvatica f. purpurea Rode beuk	Terhulpssteenweg	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	542	28	26	ja, 100 grotere
2467	Fagus sylvatica f. purpurea Rode beuk				469			nee
2468	Platanus x hispanica Gewone plataan				490			nee
2469	Sequoiadendron giganteum Mammoetboom	Terhulpssteenweg	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	661	30	15	ja, 100 grotere
2470	Tilia cordata Kleinbladige linde				263			nee
2471	Tilia platyphyllos Zomerlinde		Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	320	20	16	ja
2472	Tilia x euchlora Krimlinde				242			nee
2473	Tilia petiolaris Treurzilberlinde		Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	326		0	nee

2474	Tsuga canadensis		Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	283		10	nee
2475	Tsuga canadensis				275			nee
4301	Fagus sylvatica f. purpurea Rode beuk	Terhulpssteenweg	Boom onzichtbaar vanaf de weg in (semi)-openbare ruimte	Alleenstaande boom	490	23	24	ja, 100 grotere

7.3 BIJLAGE 3

DE ROL EN HET BELANG VAN DE DEELGEBIEDEN VOOR DE COHERENTIE VAN SPECIALE BESCHERMINGSZONE I – OVERKOEPELEND DOCUMENT SBZ I

SEPTEMBER 2022

DE ROL EN HET BELANG VAN DE DEELGEBIEDEN VOOR DE COHERENTIE VAN SPECIALE BESCHERMINGSZONE I

Overkoepelend document SBZ I

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	5
2. Situering	6
3. Statuten en beschermingen	8
4. Aanwijzing habitattypes en soorten.....	11
5. Relatief belang van de deelgebieden	14
6. Van toepassing zijnde instandhoudingsdoelstellingen.....	15
7. Landschapsecologie.....	16

TABELLEN

Tabel 1: Staat van instandhouding van de habitats van communautair belang cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (toestand bij aanwijzing van het gebied)	11
Tabel 2: Staat van instandhouding van de soorten van communautair belang cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (toestand bij aanwijzing van het gebied)	11
Tabel 3: Uitbreidings- en omvormingsdoelstellingen voor de habitats	15
Tabel 4: Uitbreidings- en omvormingsdoelstellingen voor de soorten.....	15

FIGUREN

Figuur 1: Situering deelgebieden van SBZ I.....	7
Figuur 2: Beschermd landschappen en geheel binnen SBZ I	10
Figuur 3: Situering van de SBZ in het Brussels Ecologisch Netwerk, met aanduiden van belangrijke (bestaande of verstoorde) ecologische verbindingen tussen de deelgebieden.....	17
Figuur 4: Potentiële verbindingen buiten de SBZ I.....	18

BE 1000001 – SBZ I: HET ZONIËNWOUDE MET BOSRANDEN EN AANGRENZENDE BEBOSTE DOMEINEN EN DE VALLEI VAN DE WOLUWE – COMPLEX ZONIËNWOUDE – VALLEI VAN DE WOLUWE

1. INLEIDING

Bij de actualisatie van de Natura 2000 beheerplannen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden de deelgebiedbeheerplannen conform gemaakt met de bepalingen van de Ordonnantie van 1/03/2012 en met de betreffende aanwijzingsbesluiten per SBZ. Aangezien ieder beheerplan zich richt op één, of enkele, van de 48 Natura 2000 deelgebieden, bestaat het gevaar dat het algemene overzicht wat verloren gaat, en dat het relatieve belang van een deelgebied voor een specifiek habitat of soort niet voldoende wordt geduid. Ook kunnen specifieke instandhoudingsdoelen zoals gewenste uitbreidingen of omvormingen van habitats in een overkoepelend overzicht worden opgenomen, zodat ze zo efficiënt mogelijk gealloceerd kunnen worden.

In dit overkoepelende document worden de bepalingen van het aanwijzingsbesluit¹ van SBZ I daarom kort gestructureerd samengebracht, en wordt het relatieve belang van de deelgebieden bepaald voor de habitats en soorten van communautair en gewestelijk belang.

¹ Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering d.d. 14/04/2016 tot aanwijzing van het Natura 2000-gebied – BE1000001 : « Het Zoniënwoud met bosranden en aangrenzende beboste domeinen en de vallei van de Woluwe – complex Zoniënwoud – Vallei van de Woluwe » (B.S. 13/05/2016), verder het 'aanwijzingsbesluit' genoemd.

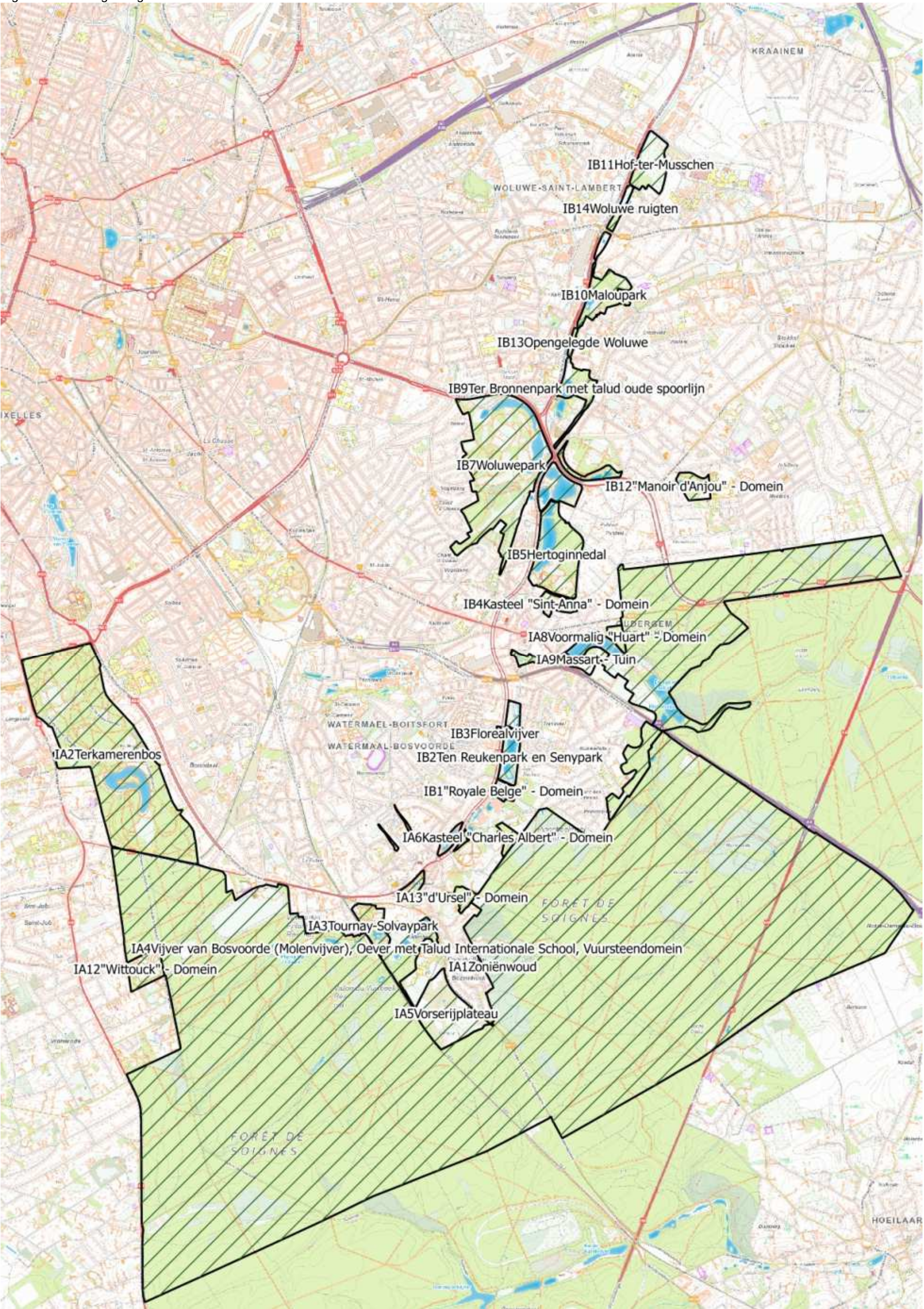
2. SITUERING

De SBZ I ligt in het zuidoosten van het gewest en omvat de volgende 24 deelgebieden met een totaaloppervlakte cfr. aanwijzingsbesluit van 2.066 ha (zie figuur 1).

Code	Naam	Oppervlakte (ha)
Gebieden IA Zoniënwood met bosrand en aangrenzende bosgebieden		
IA1	Zoniënwood	1691,44
IA2	Terkamerenbos	124,98
IA3	Tournay-Solvaypark	7,96
IA4	Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met Talud Internationale School, Vuursteendomein	15,16
IA5	Vorserijplateau	22,47
IA6	Kasteel "Charles Albert" - Domein	2,54
IA7	Kasteel "Solitude" - Domein en omgeving	11,33
IA8	Voormalig "Huart" - Domein	2,36
IA9	Massart - Tuin	4,95
IA10	Bergojepark	1,76
IA11	Taluds "Drielinden"	0,98
IA12	Wittouck - Domein	7,71
IA13	d'Ursel - Domein	2,95
IA14	Gebieden langs de Vorstlaan	5,70
Gebieden IB Woluwevallei		
IB1	Royale Belge - Domein	2,33
IB2	Ten Reukenpark en Senypark	9,43
IB3	Florealvijver	0,79
IB4	Kasteel "Sint-Anna" - Domein	4,38
IB5	Hertoginnedal	25,43
IB6	Mellaertsvijvers	9,24
IB7	Woluwepark	72,06
IB8	Parmentierpark	3,77
IB9	Ter Bronnenpark met talud oude spoorlijn	8,58
IB10	Maloupark	10,96
IB11	Hof-ter-Musschen	11,30
IB12	Manoir d'Anjou - Domein	5,36
IB13	Opengelegde Woluwe	0,98
IB14	Woluwe ruigten	3,62

Figuur 1: Situering deelgebieden van SBZ I

3. STATUTEN EN BESCHERMINGEN

De SBZ I is aangewezen als **speciale beschermingszone** overeenkomstig het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 14 april 2016 betreffende de aanwijzing van het Natura 2000-gebied "SBZI: Het Zoniënwood met bosranden en aangrenzende beboste domeinen en de vallei van de Woluwe – complex Zoniënwood – Vallei van de Woluwe", dat werd bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 13 mei 2016.

1° Het gebied omvat verschillende **natuurreservaten**

Natuurreservaat	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
de gebieden rond de Rood Kloosterabdij		IA1 Zoniënwood
de Vuylbeekvallei		IA1 Zoniënwood
de Verdrongen Kinderenvallei		IA1 Zoniënwood
de Dry Borrenvallei		IA1 Zoniënwood
de poel nabij de Pinnebeekdreef		IA1 Zoniënwood
het rietveld van het Bronpark		IB9 Ter Bronnenpark met talud oude spoorlijn

2° het gebied omvat verschillende **bosreservaten**

Bosreservaat	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
de gebieden rond de Rood Kloosterabdij		IA1 Zoniënwood
Grippensdelle		IA1 Zoniënwood

3° in de zin van de wetgeving inzake de bescherming van het **onroerende erfgoed** (zie ook figuur 2) werden beschermd:

Naam erfgoed	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
De weiden van het Hof ter Musschen	1992-10-22	IB11 Hof-ter-Musschen
de Vellemolenweg	1995-03-16	IB11 Hof-ter-Musschen
de voormalige landsheerlijke woonplaats 'Het Slot'	1975-05-26	IB14 Woluwe ruigten
de Molen van Lindekemaale en de omliggende gronden	1989-03-30	IB10 Maloupark
het park van het Maloukasteel	1993-10-07	IB10 Maloupark
het Bronpark	1994-04-28	IB9 Ter Bronnenpark met talud oude spoorlijn
het Blatondomein	1995-04-06	IB9 Ter Bronnenpark met talud oude spoorlijn
het Woluwepark	1972-11-08	IB7 Woluwepark
het Parmentierpark	1981-12-17	IB8 Parmentierpark
de Mellaertsvijvers	1976-11-18	IB6 Mellaertsvijvers
het Manoir d'Anjou en zijn park	2012-04-19	IB12 Manoir d'Anjou – Domein
het Hertoginnedal	1995-03-09	IB5 Hertoginnedal
het Zoniënwood op het grondgebied van Sint-Pieters- Woluwe, Oudergem, Watermaal-Bosvoorde en Ukkel	1959-12-02	IA1 Zoniënwood; IA8 Voormalig "Huart" – Domein; IA9 Massart-Tuin
het Bergojepark	1995-04-06	IA10 Bergojepark
de vijver 'Floréal'	1997-04-24	IB3 Floréalvijver

het geheel gevormd door het Charles-Albertkasteel en het park	1988-08-08	IA6 Kasteel "Charles Albert" – Domein
het Jagersveldpark	1995-03-09	IA14 Gebieden langs de Vorstlaan
de Vijvers van Bosvoorde (met Tournay-Solvaypark en Internationale School)	1993-11-18	IA3 Tournay-Solvaypark; IA4 Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met Talud Internationale School, Vuursteendomein
het Ter Kamerenbos	1976-11-18	IA2 Ter Kamerenbos

Beschermde geheel	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
de tuinvijken 'Le Logis' en 'Floréal'	1999-04-02	IA11 Taluds Drie Linden

Beschermde monument	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
het Hof ter Musschen	1988-08-08	IB11 Hof-ter-Musschen
Windmolen genaamd Verbrande Molen, afkomstig van Arc-Ainières	1943-04-09	IB11 Hof-ter-Musschen
Voormalig herenhuis Het Slot	1975-05-26	IB14 Woluwe ruigten
Kasteel van de Drij Borren	1986-11-19	IA1 Zoniënwood
Oude priorij van het Rood Klooster	1965-11-16	IA1 Zoniënwood
Jskelder van het Rood Klooster	2001-11-08	IA8 Voormalig "Huart" – Domein
Sint-Annakapel	2000-12-19	IB5 Hertoginnedal

Archeologisch landschap	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
Hertoginnedal	2001-11-15	IB5 Hertoginnedal
Neolithische versterking van Bosvoorde-vijvers	2000-03-30	IA1 Zoniënwood; IA3 Tournay-Solvaypark; IA4 Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met Talud Internationale School, Vuursteendomein
Twee heuvels (neolithische tumuli)	2000-03-30	IA1 Zoniënwood

Op de bewaarlijst voor landschap staat tot slot het volgende patrimonium:

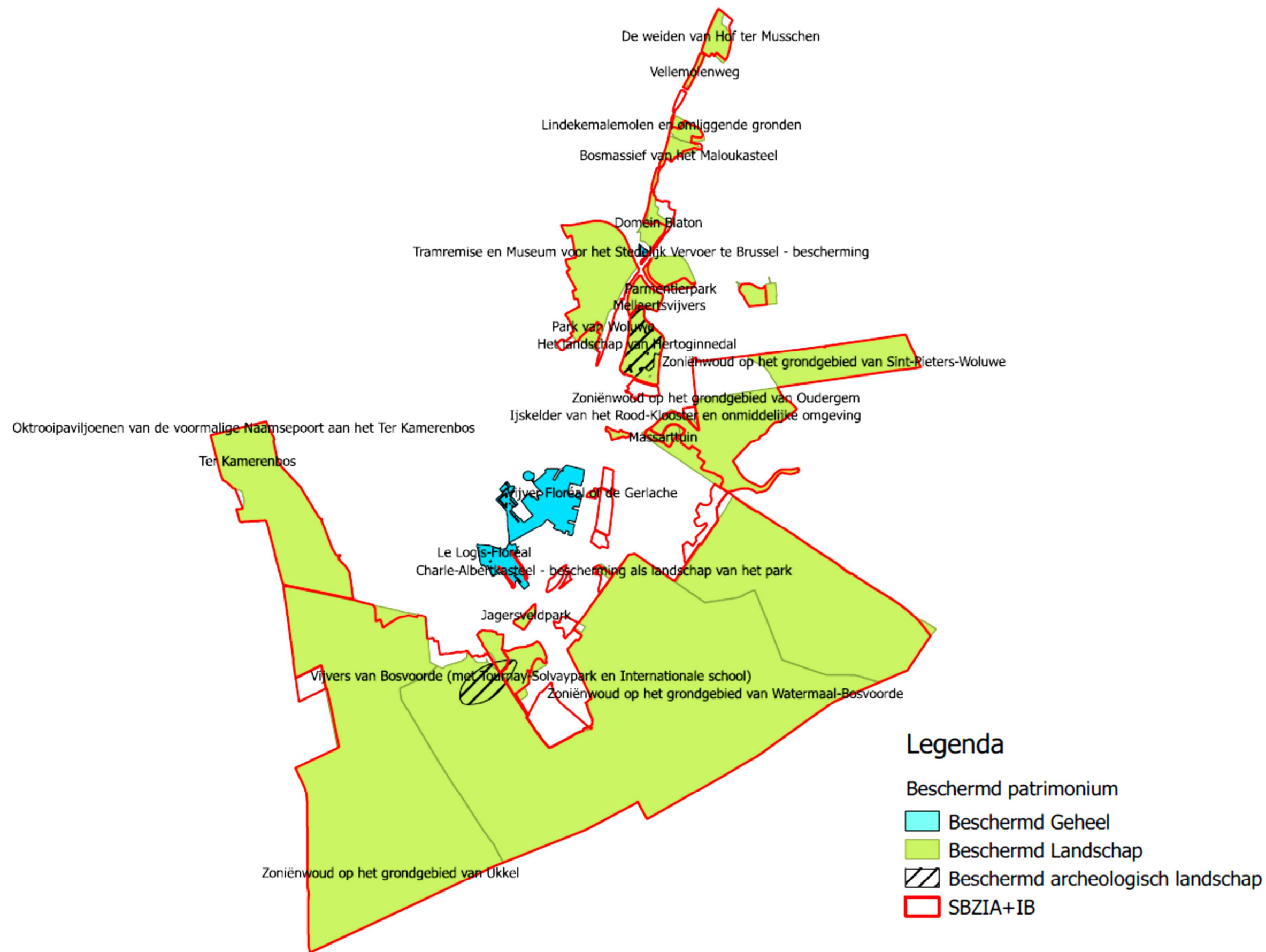
Bewaarlijst landschap	Datum 1° aanwijzingsbesluit	Deelgebied
Landschap van de moerascipres	2014-03-27	IB4 Kasteel "Sint-Anna" – Domein

4° het gebied omvat **beschermingszones rondom grondwaterwinningen**:

De beschermingszone rond grondwaterwinningen in het Ter Kamerenbos en onder de Lotharingendreef in het Zoniënwood hebben betrekking op (delen van) de volgende deelgebieden:

Beschermingszone	Deelgebieden
Zone 1	IA1 Zoniënwood; IA2 Ter Kamerenbos
Zone 2	IA1 Zoniënwood; IA2 Ter Kamerenbos
Zone 3	IA1 Zoniënwood; IA2 Ter Kamerenbos; IA3 Tournay-Solvaypark; IA4 Vijver van Bosvoorde (Molenvijver), Oever met Talud Internationale School, Vuursteendomein; IA5 Vorserijplateau; IA11 Taluds "Drielinden"; IA13 d'Ursel – Domein; IA14 Gebieden langs de Vorstlaan.

Figuur 2: Beschermd landschappen en geheel binnen SBZ I

4. AANWIJZING HABITATTYPES EN SOORTEN

De SBZ I is aangewezen voor

1. De natuurlijke habitattypes van communautair belang

- 3150 Van nature eutrofe vijvers en meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition;
- 4030 Droge Europese heide;
- 6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland en van de montane en alpiene zones;
- 6510 Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis);
- 7220* Kalkturfbronnen met turfsteenformatie (Cratoneurion);
- 9120 Zuurminnende Atlantische beukenbossen met ondergroei van Ilex of soms Taxus (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion);
- 9130 Beukenbossen behorend tot het Asperulo-Fagetum;
- 9160 Sub-Atlantische en Midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukenbossen behorend tot het Carpinion betuli;
- 9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur;
- 91E0* Alluviale bossen met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae).

Tabel 1: Staat van instandhouding van de habitats van communautair belang cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (toestand bij aanwijzing van het gebied)

Staat van instandhouding op het tijdstip van aanwijzing van het Natura 2000 gebied									
Habitat code	PF	NP	Oppervlakte (ha)	Grotten	Kwaliteit gegevens	A/B/C/D	A/B/C		
						representativiteit	relatieve oppervlakte	behoudsstatus	algemene beoordeling
3150			19,3	-	G	C	C	C	C
4030			< 5	-	G	D	-	-	-
6430			6,2	-	G	B	C	B	B
6510			15,1	-	G	C	C	C	C
7220			< 0,5	-	G	D	-	-	-
9120			1204	-	G	B	B	C	B
9130			189	-	G	C	B	B	B
9150		X							
9160			191	-	G	B	B	B	B
9190			12	-	G	C	C	C	C
91E0			40	-	G	B	C	A	B

2. De soorten van communautair belang

De soorten van communautair belang van bijlage II.1.1 van de Ordonnantie waarvoor het gebied wordt aangewezen, zijn:

- 1014 - Vertigo angustior – Nauwe korfslak;
- 1083 - Lucanus cervus - Vliegend Hert;
- 1134 - Rhodeus sericeus amarus – Bittervoorn;
- 1318 - Myotis dasycneme – Meervleermuis;
- 1321 - Myotis emarginatus – Ingekorven vleermuis;
- 1323 - Myotis bechsteinii – Bechsteins vleermuis;
- 1304 - Rhinolophus ferrumequinum – Grote hoefijzerneus;
- 1166 - Triturus cristatus – Kamsalamander.

Tabel 2: Staat van instandhouding van de soorten van communautair belang cfr. de Bijlage 3.2 van het aanwijzingsbesluit (toestand bij aanwijzing van het gebied)

Staat van instandhouding op het tijdstip van aanwijzing van het Natura 2000 gebied														
Soort					Populatie in het gebied					Beoordeling van het gebied				
					Populatiegrootte		Cat.	Kwaliteit gegevens	A/B/C/D	A/B/C				Algemene beoordeling
Groep	code	Wetenschappelijke naam	S	NP	Type	min	max	eenheid	C/R/V/P	Populatie	Behoudsstatus	Isolement		
I	1014	Vertigo angustior			p				P	M	C	B	C	C
I	1083	Lucanus cervus			p				R	G	B	B	A	B
F	1134	Rhodeus sericeus amarus			p				P	M	C	B	C	C
A	1166	Triturus cristatus	X		p				V	M	D	-	-	-
M	1304	Rhinolophus ferrumequinum			c				V	G	D	-	-	-
M	1318	Myotis dasycneme			p				R	G	C	B	B	B
M	1321	Myotis emarginatus			r				V	G	D	-	-	-
M	1323	Myotis bechsteinii			p				R	G	C	B	B	B
M	1324	Myotis myotis		X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

De soorten van communautair belang van bijlage II.1.2 van de Ordonnantie waarvoor instandhoudings-doelstellingen worden vastgesteld, zijn:

- A027 - Ardea alba – Grote zilverreiger;
- A068 - Mergus albellus – Nonnetje;
- A072 - Pernis apivorus – Wespendif;
- A103 - Falco peregrinus – Slechtvalk;
- A224 - Caprimulgus europaeus – Nachtzwaluw;
- A229 - Alcedo atthis – IJsvogel;
- A236 - Dryocopus martius - Zwarte specht;
- A238 - Dendrocopus medius - Middelste bonte specht

3. De natuurlijke habitats van gewestelijk belang

De natuurlijke habitats van gewestelijk belang van bijlage I.2 van de Ordonnantie waarvoor op de schaal van het gebied instandhoudingsdoelstellingen worden vastgesteld, zijn:

- Dotterbloemgraslanden;
- Kamgrasgraslanden;
- Struisgrasgraslanden;
- Zilver schoongraslanden;
- Rietvegetaties;
- Grote Zeggenvegetaties.

4 De soorten van gewestelijk belang

De soorten van gewestelijk belang van bijlage II.4 van de Ordonnantie waarvoor op de schaal van het gebied instandhoudingsdoelstellingen worden vastgesteld, zijn:

- *Martes foina* – Steenmarter;
- *Martes martes* – Boomarter;
- *Eliomys quercinus* – Eikelmuis;
- *Delichon urbica* – Huiszwaluw;
- *Riparia riparia* – Oeverzwaluw;
- *Hirundo rustica* – Boerenzwaluw;
- *Anguis fragilis* – Hazelworm;
- *Lacerta vivipara* - Levendbarende hagedis;
- *Salamandra salamandra* – Vuursalamander;
- *Melolontha melolontha* – Meikever;
- *Carabus auronitens* var. *putseysi* – Goudglanzende schalebijter;
- *Apatura iris* - Grote weerschijnvlinder;
- *Satyrium w-album* – Iepenpage;
- *Thecla betulae* – Sleedoornpage.

5 De soorten die een strikte bescherming genieten op het hele gewestelijke grondgebied

De soorten van bijlage II.2 van de Ordonnantie die een strikte bescherming genieten op het hele gewestelijke grondgebied en de soorten van bijlage II.3 van de Ordonnantie die een geografisch beperkte strikte bescherming genieten, waarvoor instandhoudingsdoelstellingen worden vastgesteld overeenkomstig artikel 40, § 4 van de Ordonnantie, zijn:

1° Diersoorten:

- *Myotis brandtii* - Brandts vleermuis;
- *Myotis mystacinus* – Baardvleermuis;
- *Myotis nattereri* – Franjestaart;
- *Plecotus auritus* - Gewone grootoorvleermuis;
- *Plecotus austriacus* – Grijsz grootoorvleermuis;
- *Pipistrellus pygmaeus* - Kleine dwergvleermuis;
- *Myotis daubentonii* – Watervleermuis;
- *Nyctalus noctula* - Rosse vleermuis;
- *Nyctalus leisleri* - Bosvleermuis;
- *Pipistrellus nathusii* - Ruige dwergvleermuis;
- *Eptesicus serotinus* – Laatvlieger;
- *Pipistrellus pipistrellus* - Gewone dwergvleermuis;
- *Pipistrellus kuhlii* - Kuhls dwergvleermuis;
- *Mustela putorius* – Bunzing;
- *Mustela nivalis* – Wezel;
- *Neomys fodiens* – Waterspitsmuis;
- *Micromys minutus* – Dwergmuis;
- *Accipiter gentilis* – Havik;
- *Rallus aquaticus* – Waterral;
- *Scolopax rusticola* – Houtsnip;
- *Locustella naevia* – Sprinkhaanzanger;
- *Acrocephalus scirpaceus* - Kleine karekiet;
- *Acrocephalus palustris* – Bosrietzanger;
- *Sylvia curruca* – Braamsluiper;
- *Sylvia communis* – Grasmus;
- *Lissotriton vulgaris* - Kleine watersalamander;
- *Lissotriton helveticus* – Vinpootsalamander;
- *Ichthyosaura alpestris* – Alpenwatersalamander;
- *Proserpinus proserpina* – Teunisbloempijlstaart;
- *Lycaena phlaeas* - Kleine vuurvlinder;
- *Aphantopus hyperantus* – Koevinkje;

2° Plantensoorten:

- *Neottia ovata* - Grote keverorchis;
- *Epipactis phyllanthos* - Dichte wespenorchis;
- *Dactylorhiza fuchsii* – Bosorchis;
- *Dactylorhiza maculata* - Gevlekte orchis;
- *Dactylorhiza praetermissa* - Rietorchis;
- *Ophrys apifera* – Bijenorchis;
- *Lycopodium clavatum* - Grote wolfsklauw

5. RELATIEF BELANG VAN DE DEELGEBIEDEN

Niet alle deelgebieden zijn voor alle habitats of soorten aangewezen. Sommige komen maar in één of enkele deelgebieden voor, andere zijn meer wijdverbreid. In functie van de actualisatie van de beheermaatregelen is het nuttig te weten welke habitats of soorten doorwegen per deelgebied, zodat de maatregelen er ook zo goed mogelijk op worden afgestemd.

Habitats

Om het relatieve belang van ieder deelgebied te bepalen voor de verschillende habitats, wordt de voorkomende oppervlakte habitat per deelgebied bepaald t.o.v. de totale oppervlakte in de SBZ. Bij een voorkomingspercentage van 0 tot 10% is het deelgebied belangrijk, van 11 tot 30 % is het zeer belangrijk, en > 30% is het essentieel.

Uit deze tabel blijkt het uiterst grote belang van het deelgebied IA1 Zoniënwood voor een groot deel van de voorkomende habitats en vegetaties van gewestelijk belang. Aangezien dat deelgebied meer dan 80% van de oppervlakte van de SBZ inneemt, is dat ook niet verwonderlijk.

Volgens het aanwijzingsbesluit komen ook de habitattypes 4030 en 7220 lokaal voor. Ze zijn aanwezig in de vorm van 'punthabitats'. Voor het habitat 7220 (kalktufbronnen) is dit inherent aan dit habitatype, een bijzonder zeldzaam habitatype dat gebonden is aan heel specifieke abiotische omstandigheden en meestal puntsgewijs voorkomend in andere habitats. De totale oppervlakte aan habitat 7220 wordt op minder dan een halve ha geschat, en die van 4030 (heiderelicten) kleiner dan 5 ha.

Voor ieder deelgebied zal in het betreffende deelbeheerplan het overzicht van de aanwezige habitats en soorten en het relatieve belang ervan op het niveau van de SBZ kort worden aangehaald.

6. VAN TOEPASSING ZIJNDE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Hiervoor wordt integraal verwezen naar de tabel die is opgenomen in de Bijlage 4 van het aanwijzingsbesluit. Bij de uitwerking van de beheermaatregelen vormt deze tabel ook het expliciete kader.

Hieronder worden de aandachtspunten opgenomen van habitats of soorten waar uitbreidings- of ontwikkelingsdoelstellingen voor geformuleerd worden, en de doelstellingen dus verder gaan dan het loutere behoud van het habitat of de soort. Kwantitatieve doelstellingen voor soorten die voortgaan op de kwalitatieve doelstellingen van habitats (verbeteringen van habitat of leefgebied waarvoor geen extra kwantitatieve inspanningen moeten gebeuren) worden hier niet opgenomen.

Gewenste uitbreidingen en/of omvormingen van habitat

De IHD tabel maakt melding van een aantal gewenste uitbreidingen van habitat. De locaties waar dit dient te gebeuren worden in overleg met de stuurgroep vastgelegd.

Tabel 3: Uitbreidings- en omvormingsdoelstellingen voor de habitats

Habitat	Kwantitatieve doelstelling	Huidige oppervlakte	Gewenste oppervlakte	Relevant(e) deelgebied(en)
HT 4030	- Ontwikkelen van (tijdelijke) heidelanden op de open plaatsen in zuurminnende types van bossen (9120 en 9190) - netwerk in het Zoniënwoud en in de Vallei van de Woluwe	< 5ha	Geen oppervlakte benoemd. Element van goede structurele kwaliteit in habitats 9120 en 9190; integratie in een coherent netwerk	IA1
HT 6430 – subtype boszomen	- ontwikkeling op minstens 10 plaatsen van bosranden over een lengte van minstens 100m en een breedte van 15m, tussen het bos en de open gebieden; - ontwikkeling van een bosrandvegetatie over een lengte van ongeveer 10 km, bij voorkeur op vochtige plaatsen	1,9 ha		Alle deelgebieden met overgangen bos - open
HGB Dotterbloemgrasland	Gebruik maken van de uitbreidingskansen bij ecologische inrichtingen tussen de land- en waterbiotopen	2,4 ha		
HGB Rietvegetaties	Gebruik maken van de uitbreidingskansen bij ecologische inrichtingen tussen de land- en waterbiotopen	3 ha		
HGB Grote zeggenvegetaties	Gebruik maken van de uitbreidingskansen bij ecologische inrichtingen tussen de land- en waterbiotopen	1 ha		

Tabel 4: Uitbreidings- en omvormingsdoelstellingen voor de soorten

Soort	Doel	Huidige populatie	Gewenste populatie	Relevant(e) deelgebied(en)
Nauwe korfslak	Indien mogelijk uitbreiding van de populaties en ontwikkeling ervan	Verwezenlijking van een netwerk van habitats waarin de soort goed kan gedijen in de Vallei van de Woluwe		IB11; IB algemeen
Groot Vliegend hert	Indien mogelijk uitbreiding van de populaties en ontwikkeling ervan in minstens 3 voortplantingsgebieden	Verwezenlijking van een netwerk van natuurlijke en kunstmatige habitats (totems) waarin de soort goed kan gedijen vertrekkend van de plaatsen waar de soort aanwezig is	Aanwezigheid in minstens 3 voortplantingsgebieden	IA1; IA3; IA4; IA11; IB2
Bittervoorn	Progressieve uitbreiding van de bestaande populaties	Verwezenlijking van een netwerk van habitats waarin de soort goed kan gedijen		IA1; IA3; IA4; IB7; IB11
Kamsalamander	Terugkeer van een levensvatbare populatie in het Brussels Gewest	Verwezenlijking van een netwerk van habitats waarin de soort goed kan gedijen		IA1
Vleermuizen algemeen	Indien mogelijk ontwikkeling van de populaties	- behoud of ontwikkeling van een gevarieerde bosrand tussen de bossen en de meer open gebieden - Progressieve verwezenlijking van een gevarieerd landschap bestaande uit bosgebieden en bosranden evenals uit stadbiotopen en lineaire landschapselementen - Progressieve verwezenlijking van een kwalitatieve verbetering van de habitat van de soorten door een ecologisch herstel van de bestaande vijvers, moerasgebieden en poelen. - toename van het aantal bomen met holtes tot 7 à 10 bomen/ha - bestuderen en gebruik maken van opportuniteiten om nieuwe verblijfplaatsen in te richten. In het bijzonder daar waar de aanwezigheid van vleermuizen bevestigd werd, waaronder met name: • Rood Klooster, Priorij (zolder), boerderij (kelders), ondergrondse kelder achteraan de boerderij; oude ijskelder domein Huart. • Massarttuin: oude overloop van de vijver. • Tournay-Solvaypark: ijskelder en ingerichte kelders van het kasteel • Vuursteendomein: voormalige garage • Kelders van het oude kasteel van het Clos des Chênes • Onderdoorgangen in natuursteen en/of baksteen onder de dreven in het Zoniënwoud, de Lorrainedreef, de Waterloosesteenweg, de Ring Ro en de spoorlijn 161 in het Zoniënwoud • Terkamerenbos: onderaards gewelf		Alle deelgebieden.

7. LANDSCHAPSECOLOGIE

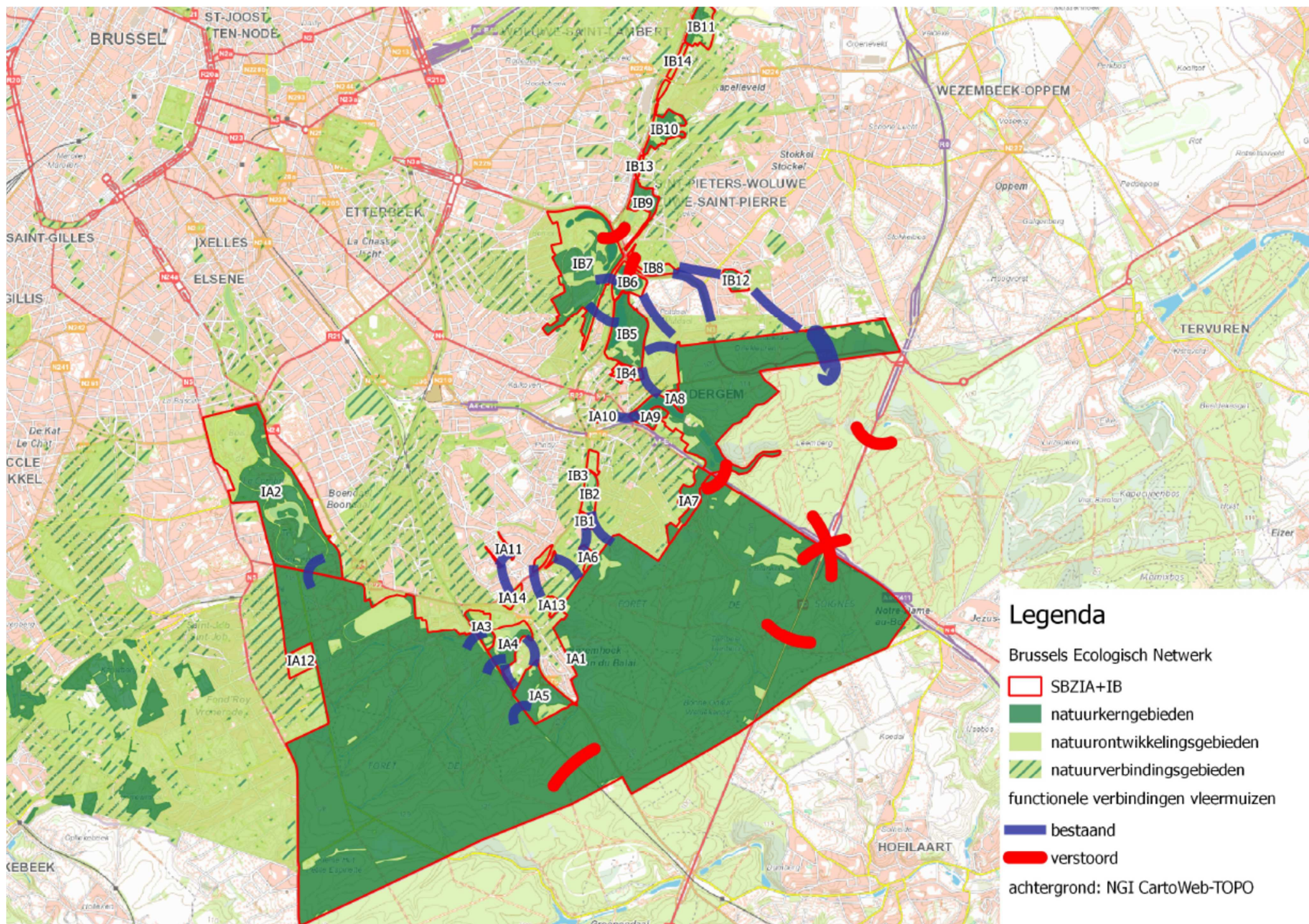
De deelgebieden van SBZI zijn alle belangrijke elementen in het Brussels Ecologisch Netwerk, en ze behoren dan ook grotendeels tot de natuurkerngebieden. Het Zoniënwoud en omgeving vormen de grootste kern voor natuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Door de directe verbinding met natuur in de andere gewesten vormt het ook op macroschaal een essentieel onderdeel van de natuurlijke structuur in België.

Voor heel wat soorten, waaronder vleermuizen, is niet enkel de ecologische geschiktheid binnen de deelgebieden van de SBZI van belang, maar eveneens de verbindingen tussen de deelgebieden. In het IHD-rapport voor SBZ I (Aeolus, 2008) werd een theoretische oefening gemaakt om de belangrijkste verbindingen voor vleermuizen aan te duiden. Het is van belang deze kennis mee te nemen bij de opmaak van de beheerplannen van de deelgebieden.

- Voor soorten die hun jachtgebied bij voorkeur in bossen hebben en landschappen verkiezen met een belangrijk aandeel houtige vegetatie zijn de interne verbindingen, waarop de (grote) infrastructuur een sterk versnipperende werking heeft, in het Zoniënwoud (IA1) en de deelgebieden die er direct bij aansluiten (m.n. IA2, IA3, IA4, IA5, IA6, IA7, IA8, IA9, IA12, IA13) van zeer groot belang.
- Voor soorten die hun jachtgebieden bij voorkeur bij moerassen en open water hebben, met zomerverblijfplaats in bossen, en voor de soorten met een breed spectrum aan jachtgebieden is een goede bereikbaarheid van de deelgebieden met grote waterpartijen en beekvalleien in het Zoniënwoud en in de Woluwevallei eveneens essentieel.

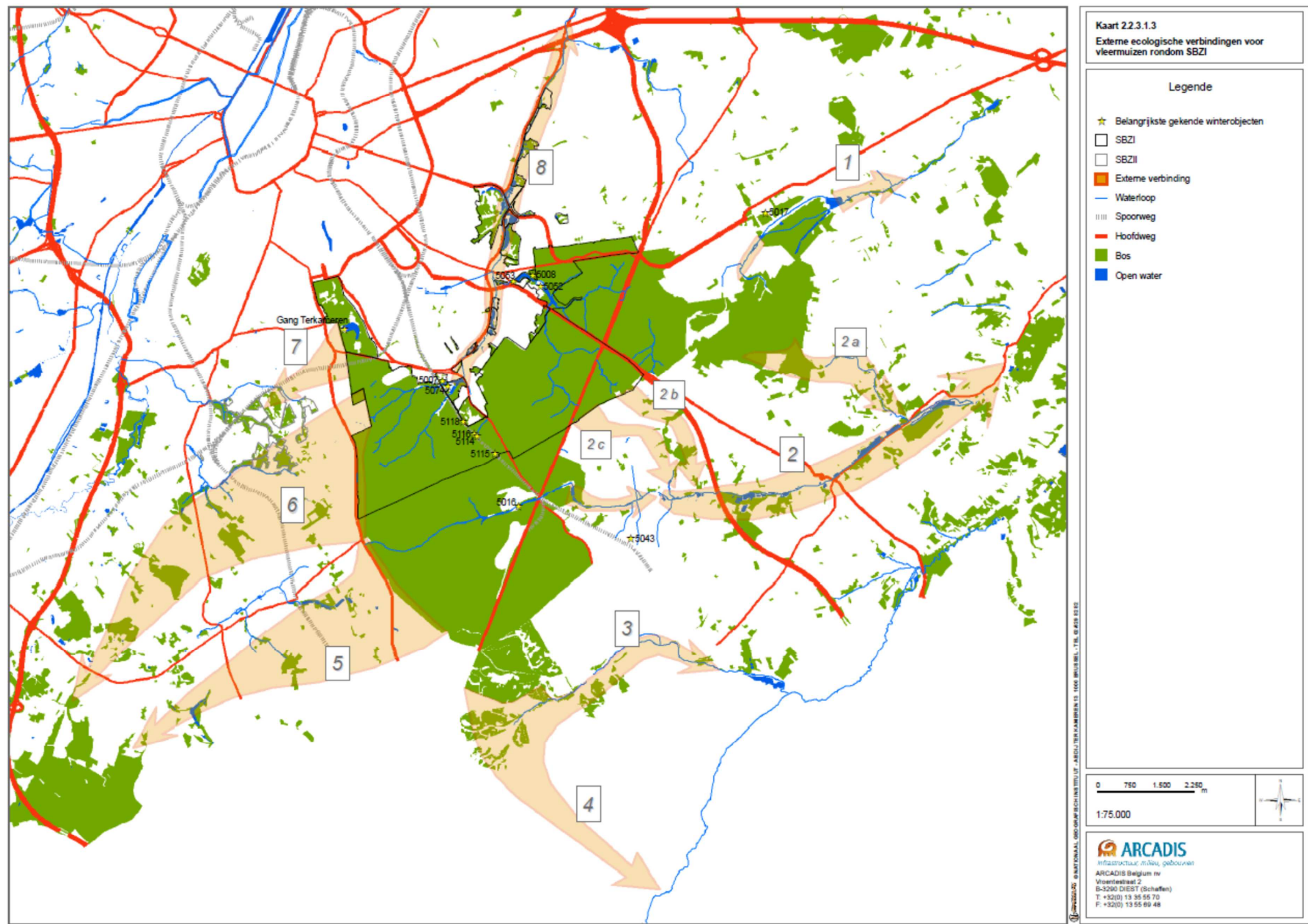
Op onderstaande figuren wordt dit visueel samengevat:

Figuur 3: Situering van de SBZ in het Brussels Ecologisch Netwerk, met aanduiden van belangrijke (bestaande of verstoorde) ecologische verbindingen tussen de deelgebieden.

In een ruimere context worden de potentiële verbindingen buiten de SBZ samengevat in onderstaande figuur (uit Aeolus 2008).

Figuur 4: Potentiële verbindingen buiten de SBZ I

02 775 75 75
WWW.LEEFMILIEUBRUSSEL.BE

Redactie: Sweco Belgium nv & Hesselteer bvba: Sofie Fabri, Guy Geudens, Guy Heutz, Tom Neels
Leescomité: Leefmilieu Brussel – LB
Verantwoordelijke. Uitg.: F. Fontaine en M. Gryseels – Havenlaan 86C/3000- 1000 Brussel
Projectnummer: 5029240008

7.4 BIJLAGE 4: FOTOBIJLAGE DEELGEBIED IA3 Tournay-Solvaypark (foto's ARCADIS 2007 en foto's Sweco/Hesselteer 2018)

		
IA3_01. Een studie wordt uitgevoerd over een mogelijke heraanleg van de paden in het Tournay-Solvaypark. (foto 2018)	IA3_02. Het noordelijk gedeelte van het deelgebied bevat voornamelijk parkachtige elementen (foto 2018). Het zuidelijk gedeelte van het deelgebied is natuurlijker ingericht.	IA3_03. Uitheemse plantentaxa zoals de bonte gele dovenetel (<i>Lamium galeobdolon</i> cv <i>Florentinum</i>) zetten de bodem plaatselijk dicht en zijn een belemmering voor de ontwikkeling van typische boshabitats. In de esthetische (noordelijke) zones van het park kan dit, maar in de meer natuurlijke delen moeten deze soorten worden ingeperkt. (foto 2007)
		
IA3_04. De Witte villa (zone 1) werd gerenoveerd in 2013-2014, waarbij vleermuiskasten geïntegreerd werden in de dakkapel. (foto 2018)	IA3_05. Zone 19 is een oude landschapstuin met waardevolle bomen. (foto 2018)	IA3_06. In het park staan heel wat oude, beschermde bomen (zone 1, 3, 19 etc.). De wortelzones moeten hier beschermd worden.(foto 2018)

IA3_07. Het kamgrasland in zone 3 wordt één keer per jaar gemaaid, waarbij enkele stroken vaker gemaaid worden. (foto 2018)

IA3_08. Er zijn plannen om het kasteel te renoveren. In 2013-2014 werden enkele stabiliteitswerken uitgevoerd. De omheinde zone naast het kasteel (zone 3) is een relict van het Zoniënwoud. Hier bevinden zich oude beuken en worden ook nog jonge beuken aangeplant. Deze zone is niet toegankelijk voor bezoekers. (foto 2018)

IA3_09. Zone 5 is eveneens een relict van het Zoniënwoud. Hier kunnen bomen op stam gelaten worden bij afsterven, wat interessant is voor insecten zoals vliegend hert en boktorren. Deze zone wordt duidelijk afgebakend zodat de dode bomen geen veiligheidsrisico vormen. (foto 2018)

IA3_10. De Vuurkeienweg loopt doorheen het park en leidt naar het station van Watermaal-Bosvoorde. Omwille van redenen van toegankelijkheid (het perk is 's nachts gesloten terwijl de weg steeds toegankelijk moet zijn), ontsiert een afsluiting de beboste helling. Bovendien is de verlichting van de Vuurkeienweg zeer sterk en zorgt deze voor overbodige verlichting in het park. (foto 2007)

IA3_11. De helling ten zuiden van het kasteel (zone 17) is geschikt voor het nemen van maatregelen ten voordele van vliegend hert (*Lucanus cervus*), zoals het ingraven van hout. (foto 2018)

IA3_12. De centrale vijver (zone 10) met habitat 6430 langs de oevers. De vijver zelf is helemaal gebetonneerd. Langs de vijver komen onder andere echte koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*), grote keverorchis (*Neottia ovata*) en ander orchideeën voor. (foto 2018)

IA3_13. Ten noorden van de centrale vijver (zone 16) werden recent enkele bomen gekapt voor o.a. veiligheidsredenen. Een gevarieerde nieuwe aanplant werd voorzien met onder andere eiken, beuken, hazelaars en kastenjes. (foto 2018)

IA3_14. In het zuiden van het deelgebied bevindt zich een boomgaard (zone 12). Het maaisel wordt niet afgevoerd maar op 'hooihoppers' gelegd. (foto 2018)

IA3_15. Aan de parkwachterswoning (zone 1) werden vleermuiskasten aangebracht tegen de gevel. Hier werden mannetjes waargenomen en in het torentje van de woning een kraamkolonie. (foto 2018)

IA3_16. In zone 15 bevindt zich een ijskelder. Hier komen vleermuizen overwinteren, al is het kasteel een belangrijkere overwinteringsplaats.

IA3_17. Het deelgebied grenst aan een spoorlijn. De helling is eigendom van de NMBS.

7.5 BIJLAGE 5: KAARTENBUNDEL

Kaart 1.1

Situering deelgebied IA3 en kadastrale percelen

Legenda

 deelgebied IA3

Kaart 1.2

Bestemmingen deelgebied IA3 (Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP))

Legenda

 deelgebied IA3

Bestemmingen

 gebied voor culturele, historische of esthetische waarde of voor stadsverfraaiing

 Gebied van collectief belang of van openbare diensten

 Parkgebied

 Woongebied

 Woongebied met rsidentieel karakter

 Bosgebied

 Water

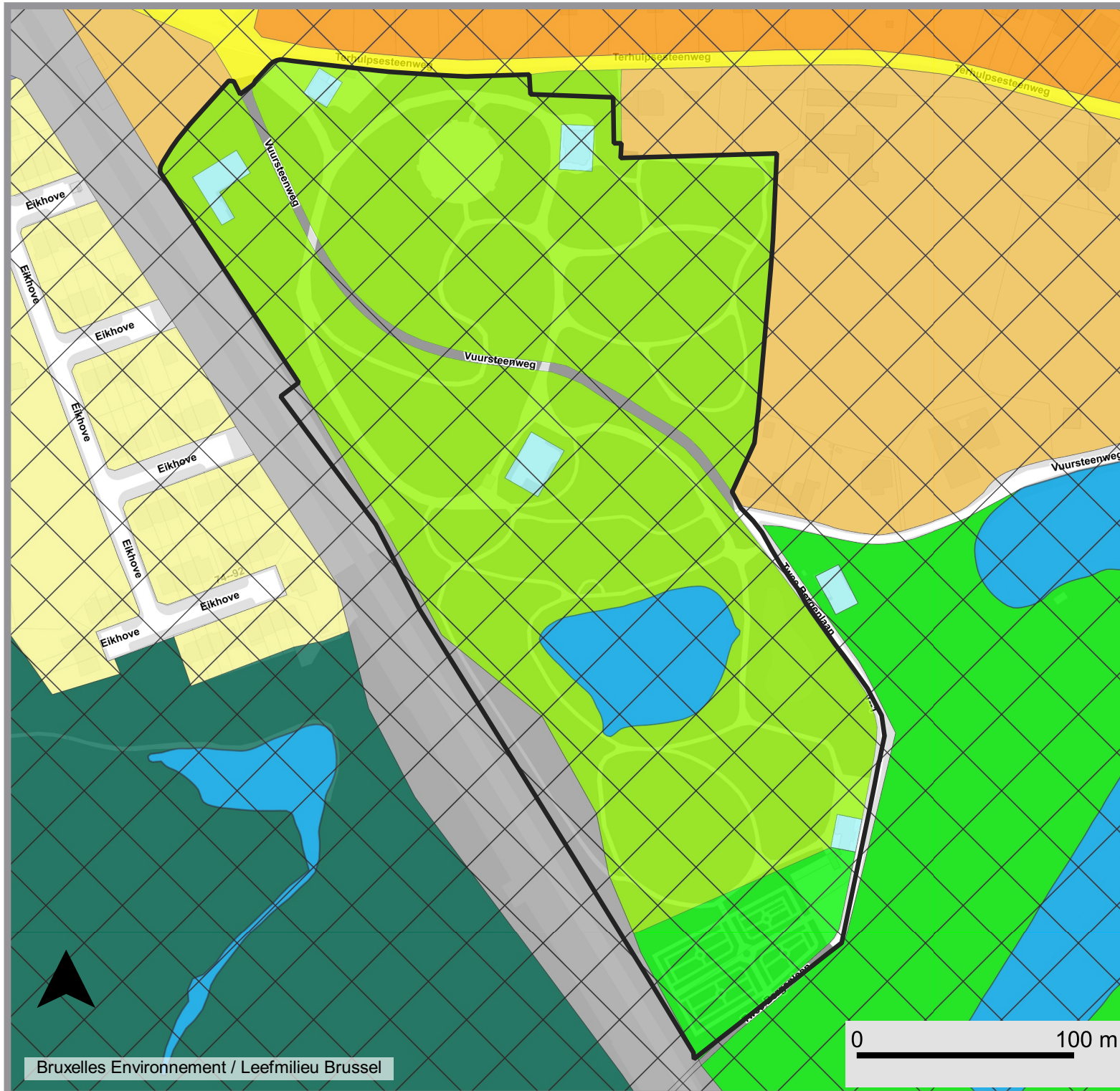
 Structurerende ruimte

 Administratief gebied

 Spoorweg

 Gemengd gebied

 Groenzone

Kaart 1.3

Habitattypes van communautair belang en hun verwachte evoluties in deelgebied IA3

Legenda

- deelgebied IA3
- 6430 Voedselrijke ruigten
subtype vochtige tot natte ruigten
- 6510 Schraal hooiland subtype matig
droog - vochtig type (Arrhenatherion)
- 9120 Zuurminnende beukenbossen
- 9130 Beukenbossen Asperulo-Fagetum
- HGB Struisgrasgrasland
- HGB Kamgrasland

Kaart 1.4

Overige natuurtypes in deelgebied IA3

Legenda

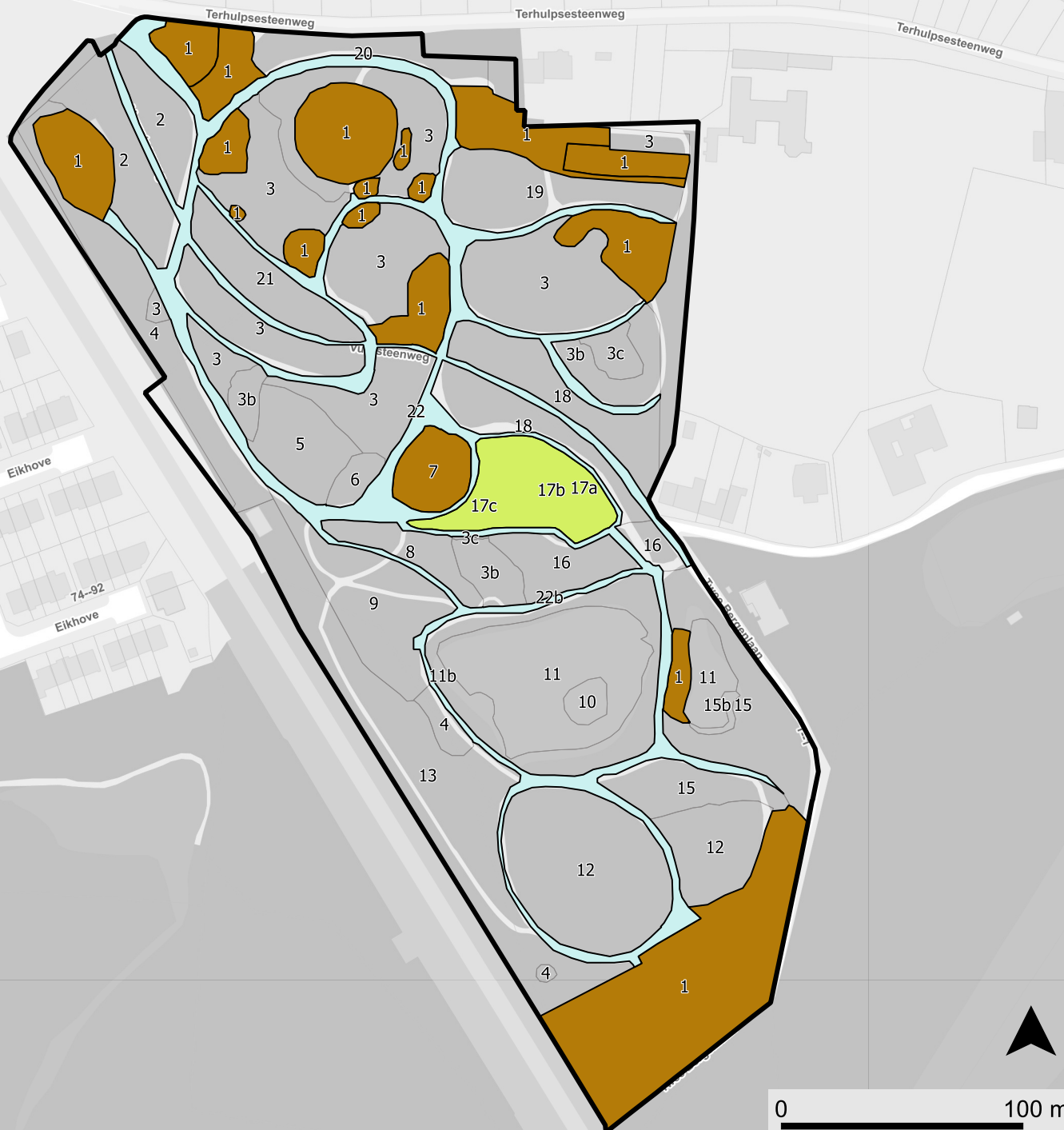
 deelgebied IA3

Overige natuurtypes binnen SBZ

 Grasland met oud-bosplanten

 Tuinen en parken (+ gebouwen)

 Verharde oppervlakte

Kaart 2.1

Beheerdoelstellingen in deelgebied IA3

Legenda

 deelgebied IA3

Beheerdoelen

 Grasland of ruigte

 Type 4 - gemengd eikenbos

 Type 6 - verouderingseiland

 Type 7a - scenscentie-eiland

 Type 8 - ecologische bosrand

 vijver

Kaart 4.1

Beheermaatregelen in deelgebied IA3

Legenda

 deelgebied IA3

Beheermaatregelen

 behoud en onderhoud paden

 plaatselijk zones 1 x / 2 jaar maaien

 ecologische inrichting oever + omgeving

 exotenbeheer

 ontwikkeling ruigtezoom

 sterk dunnen boomlaag

 versmallen wandelpad

 ecologisch vijfverbeheer

 maaibeheer 1x / 2-3-6 jaar (sept-okt) (gefaseerd)

 maaibeheer 1x jaarlijks (sept-okt)

 maaibeheer 2x jaarlijks (mei-juni en aug-sept)

 maaibeheer 3x jaarlijks (mei-juli-sept),
na enkele jaren verschraling 1x jaarlijks (sept-okt)

 nulbeheer

 nulbeheer + veiligheidskappen

 ontwikkeling mantel-zoomvegetatie

 voortzetting huidig regulier beheer

02 775 75 75
WWW.LEEFMILIEUBRUSSEL.BE

Redactie: Sweco Belgium nv (Royal Haskoning DHV) & Hesselteer bvba: Tom Neels, Sofie Fabri, Guy Heutz, Guy Geudens;

Leescomité: Leefmilieu Brussel – LB

Verantwoordelijke. Uitg.: F. Fontaine en M. Gryseels – Havenlaan 86C/3000- 1000 Brussel

Projectnummer: 5029240008

